

Conceptverslag van de hybride vergadering van de Financiële Audit Commissie van 15 juni 2022

Voorzitter:

Drs. E.H.R. Dinklo;

Aanwezig:

Drs. R. Strijk (gedeputeerde);

F. Demir (DENK), R.G.J. Dercksen (PVV), ing. L.C. van den Dikkenberg (SGP), M.J. de Droog, MSc/RA (D66), M.E.J. Eggermont (SP), mr. N.M. Groen MA (GroenLinks, V.C. Janssen (VVD), de heer G. Mulder (PvdA), C. Westerlaken (CDA), J.C. van Wijk (FvD) en H. Wolting (ChristenUnie);

Van ambtelijke zijde aanwezig:

Drs. T.J. Dorst (griffier), drs. M.J.A. Koedijk RA RE, J.H.M. Luiks, R.A. (concerncontroller), mr. C.H. Mastenbroek (Notuleerservice Nederland)

Opening en algemeen

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Hij deelt mee dat de heer Luiks, concerncontroller, aan tafel zit en zowel gevraagd als ongevraagd advies zal geven over de onderwerpen die worden besproken.

2. Agenda vaststellen

De voorzitter geeft aan dat er twee statenvoorstellen zijn die uitgebreid in twee termijnen worden behandeld. De agenda wordt vastgesteld.

3. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen.

4. Verslag Financiële Audit Commissie 13 april 2022.

Het verslag wordt zonder wijzigingen vastgesteld.

5. Termijnagenda en motielijst

Er zijn geen vragen of opmerkingen.

6. Rondvraag

Er is geen rondvraag ingediend.

Ter bespreking

7. SV Jaarstukken 2021 – In aanwezigheid van de accountant

De voorzitter zegt dat het verslag besproken zal worden. Bij punt 6.9. van het statenvoorstel is het relevant dat gedeputeerde staten opdracht kunnen geven om te onderzoeken of de omvang van de jaarstukken kan worden verkleind en op indicatoren voor bereikbaarheid kan worden doorgelicht. Behandeling vindt plaats in twee termijnen. Mevrouw Koedijk zal een introductie geven.

Mevrouw Koedijk geeft een korte toelichting aan de hand van kernboodschappen uit het accountantsverslag. Er is een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening. Er zijn geen indicaties van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving. De organisatie doet een fraude- en risicoanalyse waarbij misbruik en oneigenlijk gebruik worden meegenomen. Er is binnen de organisatie sprake van alertheid op dit thema. Halverwege het jaarrekeningtraject is geconcludeerd dat de in de afgelopen jaren ingezette kwaliteitsverbetering dit jaar niet is doorgezet zoals gehoopt. De tussentijdse afsluitingen hebben geholpen. Er zijn dus verbeteringen in het proces geweest. Dat leidt tot minder bevindingen van de accountant. Daarentegen is geconstateerd dat door ziekte van medewerkers, een flinke toename van het aantal SiSa-regelingen

(single information, single audit) en de complexiteit van de materiele vaste activa vertraging is ontstaan. De accountant heeft tussentijds aan de bel moeten trekken. Daar is alert op gereageerd. Bij elk programma is een toelichting gegeven over het effect van COVID. Er is een aantal doorschuivingen geweest naar 2022. Er zijn behoorlijke bedragen betaald in verband met de tweede tranche van het steunpakket cultuur, erfgoed en de BVOV. Wat betreft specifieke dossiers merkt spreekster het volgende op. Over de subsidies lastneming is op pagina 2 van de kernboodschappen gezien dat de verantwoording van de lastneming is veranderd vanaf 2021. Het moet worden verantwoord al naar gelang de besteding bij degene die de subsidie heeft ontvangen. Dat is goed verwerkt in de jaarrekening. In de begroting is er nog niet altijd rekening mee gehouden. Daardoor ontstaan er verschillen. Het college heeft uitgelegd dat het proces ingewikkeld is en dat daar ook vertraging is ontstaan. Dat is ook een reden waarom er minder uitgaven zijn gedaan. Pas als een beschikking is genomen kan het worden verwerkt, ook als het besteed wordt bij degene die het ontvangt. Aan de kwaliteit van het jaarverslag is intensief gewerkt. Het kan bondiger, meer to the point en meer gefocust op wat is bereikt. Bij de Europese aanbestedingen is een bevinding te zien. Er is vanuit de organisatie verbetering te zien ten aanzien van de interne controle, dus de controle achteraf is scherp en kritisch. Het zou mooi zijn als het meer in de organisatie ingebed wordt, bijvoorbeeld op het gebruik van formulieren daarvoor zodat men weet wanneer men inkopen erbij moet betrekken. Dat is een aanbeveling voor de organisatie. Er zijn door de staten drie speerpunten meegegeven. In de board letter is al een eerste terugkoppeling gegeven over cyberrisico's. Hier is een tweede terugkoppeling te vinden. Er is een aan-de-deur-klop-tool gerund op de omgeving van Utrecht. Die doet wat een hacker ook zou doen: nagaan waar de eerste gaten zitten en waar verder gekeken kan worden. De bevindingen zijn gedeeld met de sisal. Ze worden meegenomen bij de verbeteringen. De rechtmatigheidsverantwoording wordt in 2023 geïmplementeerd. Er is uitvoerig beschreven welke acties de provincie daarop heeft gevoerd. Er is een aantal aanbevelingen meegegeven om het diepgaander en beter vast te leggen. De organisatie heeft de eerste stappen gezet. Met betrekking tot het speerpunt kapitaallasten is gevraagd waarom die niet in de zomernota zit. Dat heeft te maken met het lange jaarrekeningtraject, het afsluiten van de administratie. Op basis daarvan kunnen de kapitaallasten voor het nieuwe jaar worden berekend. Er zijn ook extra controles uitgevoerd.

Eerste termijn

De voorzitter geeft het woord aan de heer De Droog.

De heer De Droog vindt het mooi om te zien dat de stukken op tijd zijn en zonder wijzigingen door de controle zijn gekomen. Dat zegt iets over de toegenomen kwaliteit. Er is genoeg besproken over onderbesteding. Daar is aandacht voor. Reserves, posities en kengetallen wijzen de goede kant op. De in het verleden ingezette dingen geven een indicatie dat het goed staat. Spreker is heel tevreden over dit traject.

De heer Westerlaken is blij met de verbeteringen. De kwaliteitstoename is van een beter niveau dan drie jaar geleden. Hij spreekt zijn complimenten uit. Spreker heeft tijdens de algemene beschouwingen al een aantal vragen gesteld aan de gedeputeerde. Hij gaat ervan uit dat hij de antwoorden nog krijgt.

De heer Mulder is voor de eerste keer aanwezig in deze commissie. Hij zit hier nu als commissielid en vanaf 29 juni 2022 ook als statenlid. Hij hoopt dan blijvend in deze commissie te zitten. De PvdA-fractie maakt net als haar voorgangers complimenten voor het stuk dat er ligt. Het kan nog wat beter, maar de leesbaarheid is goed. Het is tijdig en gestructureerd. In het kader van de Omgevingswet wordt er steeds meer integraal gewerkt. De jaarstukken zijn nog erg programatisch opgezet. Het ligt in het voornemen om de jaarstukken een wat integraler karakter te geven door zaken op hoofdpunten aan te vliegen en dan in de verschillende programma's die daaraan bijdragen de financiën op te zetten. Spreker heeft in een projectorganisatie gewerkt. Het verbaast hem dat in deze organisatie geen uren geschreven worden. De PvdA heeft daar vragen over gesteld. Daar is antwoord op gegeven. Spreker weet uit ervaring dat het invoeren van uren schrijven op weerstand stuit terwijl het in de praktijk meevalt. De projectleiders hebben er baat bij als ze wekelijks de agenda doorlopen. Dat geldt ook voor de organisatie als geheel. Hij zou graag commentaar hierop horen.

De heer Wolting sluit zich aan bij de vorige sprekers. Het zal een uitdaging zijn om het bondiger te doen. Doordat het zo uitgebreid is heeft hij ook heel weinig vragen. Het is spannend hoe het in 2022 zal gaan. Hij zou graag van de gedeputeerde willen horen wat zijn verwachtingen zijn voor de jaarrekening 2022 en zijn ervaringen tot nu toe.

De heer Eggermont heeft de jaarrekening wat minder nagelopen dan eerdere keren. Hij vraagt zich af wat bedoeld wordt als het college voorstelt het aantal bladzijden te verminderen. Hij kan zich voorstellen dat het aantal bijlages wordt

verminderd. Een bijlage die spreker wil behouden is de bijlage van alle reserves. Die bijlage geeft aan wat er nog in allerlei potjes zit. Het viel hem op dat er kennelijk een aantal reserves zijn met het doel sparen. Hoe wordt dat gedaan en hoe wordt dat gezien de laatste besluiten van Provinciale Staten? Spreker heeft ook het idee om te kijken naar de reserves en in hoeverre ze afgeschaft kunnen worden en wat de toekomst is. Hij vraagt in plaats van dingen eraf nu dingen erbij. Hij hoort graag van andere collega's wat er volgens hen af kan. Met betrekking tot het verslag van de accountant vindt hij het nuttig om te bezien of er geen jargon insluipt.

De heer De Droog vraagt of de heer Eggermont minder tijd heeft besteed aan het navlooiën van de jaarrekening wegens tijdgebrek of omdat hij na een aantal jaren wel het vertrouwen heeft dat hij het niet meer helemaal hoeft na te rekenen.

De heer Eggermont heeft het gedaan om te begrijpen waar het vandaan komt, waar het heen gaat en hoe de begroting in elkaar zit. Het is nog niet op het niveau dat hij alle lijntjes snapt. Het laatste halfjaar moest hij ook met andere dingen aan de gang waardoor hij hier nu niet zoveel tijd aan heeft kunnen besteden.

Mevrouw Demir kon de jaarrekening ook niet volledig tot in detail doornemen. Ze heeft bekeken wat noodzakelijk is om naar te kijken. Er zijn geen aanvullende vragen. Er was een technische vraag over subsidieverleningen. Daar is DENK ook benieuwd naar. Zij stelt voor om hiervoor een aparte informatiesessie te regelen. Zij vraagt of het iets is dat hier kan worden afgestemd of in de staten.

De voorzitter wil het even parkeren. Het komt terug bij behandeling van het punt.

Mevrouw Groen is geïnteresseerd in het proces voor de verbetering van deze stukken, de controle en de afsluiting, die goed op gang is maar nu zou stikken. De organisatie moet volhardendheid tonen, het nalopen en intern blijven opleiden. Spreekster is benieuwd wat men voor zich ziet en welke acties er voor staan. De omvang van de stukken is groot. Dat is tot daar aan toe. Spreekster ziet winst in het beter categoriseren, iets meer gelaagdheid aanbrengen in de jaarrekening. Misschien kan er in eerste instantie een algemeen overzicht worden gegeven en in de programma's wat meer details, ook in bijlagen. Minder pagina's klinkt leuk, maar hoe wordt dat gedaan? Gelaagdheid zou een oplossing kunnen zijn. Dan kan men gemakkelijker kiezen waaraan men aandacht besteedt. Zij dankt de accountant voor de analyse van de cyberrisico's. Zij vraagt waar de inhoud ter discussie kan worden gesteld.

De voorzitter zegt dat het hier kan.

De heer Dercksen zegt dat er een goedgekeurde jaarrekening is die op tijd is. Het is voor de oppositie ook wel eens leuk als dat niet zo is. Het is goed dat hij er is. Mevrouw Koedijk heeft een aantal zaken aangestipt die hij wil bespreken. Hij gaat ze noemen: de versnelling in de verbetering. Wanneer is men op oorlogssterkte en staat er een punt achter? Over de subsidies merkt hij op dat men het zelf moet doen als men wil onderzoeken hoe iets loopt. De PVV heeft vragen gesteld over een aantal subsidietrajecten. Hoe is het gelopen en wat is er aan gedaan? De vragen zijn aangehouden. Dat is een taak van de statenleden. De Europese aanbestedingsregels zijn ingewikkeld. Mevrouw Koedijk gaf aan achteraf te kijken maar hoe begint men aan de poort bij zo'n proces? Als men een bepaald volume overschrijdt moet men Europees aanbesteden. Dan zou men verwachten dat er een protocol is waar dat proces ingegoten moet worden. Is dat er en waarom is dat ingewikkeld? Inhakend op wat de heer Mulder zei over fraude merkt spreker op dat er veel medewerkers tijdens corona thuis hebben gewerkt. Hoe heeft men daar zicht op? Zitten ze ook niet achter de kassa bij de Jumbo, werken ze niet voor een andere entiteit? Misschien geeft het kloksysteem van de heer Mulder een bepaalde structuur. Spreker gaat in op het verschil tussen juridisch en economisch eigendom. In het vastgoed is dat afgeschaft. Het Merwedekanaal is in twee stukken gevallen. Daar is men drie jaar later achter gekomen. Dat vindt spreker vreemd. Natuur afschrijven in tien jaar zal ongetwijfeld volgens de regels zijn, maar hoe doet men dat?

De heer Westerlaken vraagt of de heer Dercksen uit eigen ervaring sprak toen hij het had over fraude met thuiswerken. Hij heeft ervaringen met Nationale Nederlanden. Spreker heeft daar ook gewerkt. Hij weet hoe met dat systeem gefraudeerd werd door sommige mensen. Het is niet de oplossing. Hoe komt de heer Dercksen daar zo op?

De heer Dercksen zegt dat de heer Mulder erover begon en dat men weleens wat hoort. Hij werkt voor zichzelf. Voor hem is het niet nuttig om in en uit te kloppen.

De heer Mulder zegt dat de aard van zijn opmerking over het uren schrijven niet was ingegeven vanuit het idee van fraude. Het is ingegeven vanuit projectmanagement. Heeft men zelf zicht en heeft men vanuit de organisatie zicht hoe wordt omgesprongen met de beschikbare uren. Het is een managementinstrument dat onmisbaar is in een projectorganisatie.

De heer Van den Dikkenberg zegt dat er punten genoemd zijn die hij ook wilde noemen, onder andere fraude. Hij is benieuwd wat de inzet van de accountant is in de komende jaren. De kwaliteitsverbetering wordt niet doorgezet. Hij hoopt dat aan het einde van de periode de kwaliteitsverbetering niet afhankelijk is van personen binnen de organisatie of het politiek bestuur maar dat er een zelfstandig draaiend goed geheel staat. Spreker vindt het wel leesbaar. Hij is blij dat er bolletjes voor de meerjarendoelen zijn. Die geven een mooi overzicht. Hij pleit ervoor het in een totaaloverzicht weer te geven. In de evaluatiecirculaire economie ziet men het mooi terug. Hij is tevreden over de leesbaarheid. Het kan wellicht wat ingedikt worden, zeker als er een tafeltjessessie wordt gehouden. Dat was een mooi initiatief.

De heer Van Wijk had een opmerking gemaakt bij de kwaliteitsslag. Gaat men het weer oppakken? Hij mist ook hoe het zit met de boekhoudsoftware. Maakt dat onderdeel uit van de kwaliteitsslag en hoe staat men erin? De accountant zei dat er bij de moeilijke regels, de hoeveelheid SiSa-regels en de moeite rond de materiele vaste activa mensen bijgetrokken zijn. Is dat tijdelijk, zijn het deskundigen en hoe zorgt men ervoor dat zij de kennis gaan overdragen aan het vaste personeel? Een groot deel van de kennis die nodig is kan daarvandaan komen. Eerder in deze zaal heeft hij een vraag gesteld over vervangbaarheid. De vervangbaarheid bij het grondpersoneel is lastig. Dat had te maken met thuiswerken. Dat is aanleiding om mogelijk weer fouten te gaan zien. Hoe gaat men ervoor zorgen dat het grondpersoneel weer in de protocollen kan komen, corona of niet? Daar moet duidelijkheid over zijn. Het accountantsverslag leest als een boek. Het was goed en snel leesbaar. Dat vindt spreker fijn. Hij vindt de dikte van de overige verslagen prima.

De heer Janssen heeft met veel plezier de tafeltjesochtend meegemaakt. Dat is een goed instrument als aanvulling op de verantwoordingscyclus. Het maakt het voor de statenleden concreter en tastbaarder. Hij bedankt de mensen die veel werk in deze stukken hebben gestoken. Eerder is in deze commissie de wens uitgesproken om de stukken eerder in het proces te krijgen. De accountant geeft aan dat dat niet gaat gebeuren. Zou de accountant daar een toelichting op kunnen geven? Wat zou er wel moeten gebeuren? In 2023 komt er een collegewisseling. Gaat een nieuw college zich dan verantwoorden over wat een vorig college heeft gedaan? Dat is de vorige keer gebeurd. Spreker zou het plezierig vinden als dit college afscheid kan nemen met een verantwoording van het beleid van de afgelopen vier jaar. Fijn dat er onderzoek is uitgevoerd naar de veiligheid. Heeft de accountant in dat onderzoek kunnen vaststellen dat de volledige ICT-voorziening volledig in scope is bij de provinciale informatiebeveiliging? Het beeld dat spreker heeft van de ontwikkeling van de bedrijfsvoering en de verbeteracties is dat die stil lijken te vallen. Er worden fouten gemaakt in de jaarrekening of begroting die hersteld moeten worden. Een grondtransactie wordt geboekt als last, terwijl het een investering is. Dit soort fouten, dat gaat over miljoenenbedragen, roept niet het beeld op dat men volledig op oorlogssterkte is. Dat geeft zorgen gezien de acties en investeringen die zijn gedaan om de boel op orde te krijgen. Net als mevrouw Demir wil spreker meer grip krijgen op het subsidieproces. Hij ziet drie zaken: het vraagstuk rondom lastneming komt door de jaarrekening heen een paar keer terug, het is lastig om subsidies op tijd beschikt te krijgen, er is een post van 200 miljoen euro aan subsidies die in komende jaren nog uitgekeerd moeten worden. Dat is een groot bedrag. Spreker vraagt hoe dat bedrag is opgebouwd en hoe men naar de omvang van die post kijkt. Het subsidieproces is een verstorende factor. Het geeft allerlei schommelingen in het resultaat ten opzichte van de begroting. Hij vraagt aan de concerncontroller of hij een aantal handvatten kan geven aan de staten om meer grip te krijgen op het subsidieproces. Op de onderbesteding komt hij in de commissie BEM terug. Net als de heer Mulder steunt spreker het pleidooi over het schrijven van uren. Dat helpt in het krijgen van scherpte in waar capaciteit op ingezet wordt. Het is raar dat men bij de begroting bedenkt dat het een aantal uren is en dat het dan ook wel zo zal zijn geweest. Dat is eigenlijk het antwoord van het college. Het college geeft aan te willen kijken naar de omvang van de jaarrekening. Dat is alleen een probleem als de jaarrekening nog steeds wordt gezien als een papieren document. Spreker ziet de jaarrekening als een website. Hij was blij dat de website gelijktijdig met de publicatie van de jaarrekening open stond. De omvang is geen probleem als men het als website bekijkt, want deze is goed leesbaar en toegankelijk. De jaarrekening zit veel dichtter op de primaire begroting dan op de slotwijziging. Wat is dan de toegevoegde waarde van de slotwijziging? Heel veel gemeenten hebben de slotwijziging afgeschaft. Spreker pleit ervoor dat hier ook te doen.

De voorzitter constateert dat alle fracties hun inbreng in eerste termijn hebben gegeven. Hij geeft het woord aan mevrouw Koedijk. Daarna gaat de heer Strijk de vragen van de fracties beantwoorden.

Mevrouw Koedijk gaat in op de vragen van de heer Mulder. Het klopt dat alles integraler wordt met de nieuwe Omgevingswet en meer door de programma's heen loopt. Men krijgt meer een matrixorganisatie. Men kan daar op verschillende manieren mee omgaan. Men kan de jaarrekening opgaafgericht inrichten. De jaarrekening is het hele beeld van wat er gebeurt in de provincie. De jaarstukken komen terug zoals men de doelstellingen formuleert. De heer Mulder vraagt eigenlijk een uitbreiding van de jaarstukken met een paragraaf die over de programma's heen gaat. Dat is een keuze die zij bij de staten en het college neerlegt. Spreekster gaat in op het urenschrijven. Het heeft nut. Er wordt gestuurd in projecten en er wordt gefactureerd op basis van die uren. Men moet alleen uren schrijven als men dat ook daadwerkelijk gebruikt. Er moet dan op gestuurd worden of men moet erop verantwoorden. Dat kan bij projecten of het berekenen van tarieven het geval zijn. Het kan ook bij subsidies relevant zijn omdat men aan een andere overheid moet verantwoorden hoeveel uren er aan besteed zijn. Dan vindt iedereen het logisch en normaal om uren te schrijven. Met urenschrijven voorkomt men geen fraude. De heer Eggermont maakte een opmerking over jargon. Spreekster doet haar best om jargon te vermijden. Dit keer is er extra op het Engels gelet. De heer Van den Dikkenberg heeft een opmerking over fraude gemaakt. Op pagina 22 van het accountantsverslag wordt een aantal frauderisico's benoemd. Dat is nog niet afgeschaald omdat het impact heeft op de beheersing van de processen. Een aantal frauderisico's, zoals het doorbreken van het management, zal altijd blijven. Het frauderisico bij uitgaande betalingen is een omissie in het proces. Als het proces wordt aangepast, kan dat frauderisico worden afgeschaald. Dat heeft een koppeling naar de inrichting van het proces. Haar opleiding in de inleiding had veel meer met het cultuuraspect te maken. Spreekster gaat in op de reflectie die de heer Janssen op het proces heeft gemaakt. Het is een weerbarstig proces. Dag is logisch. Bij de opmaak van de stukken heeft men informatie uit alle lagen van de organisatie nodig. Men ziet dat er centraal behoorlijk wat is versterkt. Of dat op oorlogssterkte is, laat zij aan de gedeputeerde. Een cursus bbv is een opfrisser maar die moet handen en voeten krijgen in de praktijk. Die dingen moeten worden gedaan. Om de versnelling in te zetten zijn in ieder geval de afsluitingen gedaan. Dat moet worden doorgezet en men moet blijven leren. Dat zorgt ervoor dat de aanlevering bij de accountant beter is. Ook het hele proces moet neergezet worden. Voor 2023 speelt mee dat een van de belangrijkste posten de materiele vaste activa zijn. Het financieel systeem werkt daar niet mee. Een nieuw informatiesysteem zou daarbij helpen. Dat is een bottleneck om het al naar 2023 te vervroegen. Het proces zelf zou, als men het versterkt, vervroegd kunnen worden. Er is gekeken naar de cyber en koppelingen met de ICT-systemen. Dat betekent dat men niet volledig in scope is. Spreekster heeft niet onderzocht of de organisatie alles in scope heeft. De vraag is zeer relevant. Verkeerslichten en dergelijke zijn tegenwoordig ook allemaal te hacken.

Gedeputeerde Strijk vond het leuk om bij de algemene beschouwingen te horen dat de tafeltjessessie die is geïntroduceerd als een waardevolle toevoeging werd gezien. Ook de ambtenaren koppelden dat terug. Het was leuk en waardevol om in gesprek te zijn met de statenleden. Dat zal worden voortgezet. Het was leuk om te horen dat de leesbaarheid van de stukken al goed is, ook al wil men de omvang terugbrengen. Het moet geen doel op zichzelf worden.

De heer Dercksen was niet bij de tafeltjessessie want hij had zijn stukken nog niet. Ze waren er wel digitaal, maar hij leest het liefst vanaf papier. Hij begrijpt dat het waardevol kan zijn om met ambtenaren in gesprek te gaan. Is het mogelijk dat dat op een moment wordt gedaan dat iedereen de papieren versie van de stukken heeft?

Gedeputeerde Strijk vindt dat een kwestie van logistiek. Ze waren met alle deadlines op tijd. Dan moet het nog vanaf het provinciehuis bij de ontvangers thuis komen te liggen. Daar zitten een paar dagen tussen.

De griffier Dorst geeft aan de stukken op maandag te hebben ontvangen en te hebben verstuurd. Er zat nu maar, maar dat komt ook omdat het een pilot is, een week tussen dat het college de stukken vrijgaf en de tafeltjessessie.

De heer Dercksen vindt dat er minstens een week tussen het vrijgeven van de stukken en de tafeltjessessie bij moet komen.

De heer Mulder vraagt of de heer Strijk terugkoppeling van de ambtenaren heeft gehad. Wat vonden die van de tafeltjessessie?

De voorzitter zegt dat de heer Strijk dat heeft aangegeven.

De heer De Droog hoort de suggestie er een week eerder mee te beginnen. Hij zou ook het gesprek willen starten voordat alles afgesloten is. Het hoeft niet helemaal dicht gecontroleerd te zijn als de lijnen die eruit komen alvast besproken

zouden kunnen worden. Nu werkt men zich suf totdat het er ligt. Iedereen is er klaar mee en dan moeten zij er nog helemaal doorheen.

Gedeputeerde Strijk zal bekijken wat er in de planning van 2023 kan worden gedaan. Collega's worden onrustig als er ambtelijk al met de statenleden wordt gesproken over stukken die het college nog niet heeft vastgesteld. Hij wil kijken naar tijds optimalisatie en hoe ervoor gezorgd kan worden dat dit college verantwoording kan afleggen over de jaarstukken 2022 door versnelling van het proces. Hij gaat verder met zijn beantwoording. Er is tevredenheid over de samenwerking met de accountant. Vanuit de organisatie is men blij met hoe dat werkt. De samenwerking met de accountant is prettig. De lijnen zijn kort. Spreker is geen moment verrast. Er zijn geen punten naar voren gekomen waarvan hij dacht ze voor het eerst te horen. Dat is voor een portefeuillehouder heel prettig. Ook goed nieuws was dat het college in maart 2022 een brief stuurde waarin het resultaat over 2021 fors hoger werd dan geprognoseerd was, 160 miljoen euro. Dat cijfer is ook het eindcijfer. Dat geeft aan dat de organisatie ergens in maart een beeld heeft van de jaarrekening. Dat geeft aan dat de organisatie in staat is om eerder met cijfers te komen maar dat het bestuurlijk traject en de periode van de controle daarna nog moeten worden ingebouwd. Dat kost tijd. Spreker is kritisch op fouten die in de tussentijdse cijfers zaten. Een bepaalde aankoop van grond was als last genomen terwijl ze geactiveerd had moeten zijn. Daardoor gingen de lasten fors omlaag en was er een hoger resultaat. Dat had niet mogen gebeuren. Dat er subsidies over meerdere jaren als last hadden moeten worden genomen, maar in de tussentijdse rapportages in een keer als last waren genomen had niet mogen gebeuren. De organisatie moet daar scherp op zijn. Men kan het ook, want in januari en februari 2022, voordat de accountant startte, is het geconstateerd. Hij ziet dat de lerende organisatie bij de jaarrekeningcontrole er dingen uit heeft gehaald die bij de tussentijdse cijfers net niet waren gepakt. Het laat onverlaat dat er aandacht voor moet zijn. Elke feedbackronde helpt mee aan de kans dat een dergelijke fout nogmaals ontstaat wordt verkleind. De accountant geeft mee dat het stukt met de verbeteringen. De organisatie is nog fragiel. Als er ziekte is, is het meteen spannend. Mensen vinden met de huidige arbeidsmarkt een baan elders. Dat vraagt continu aandacht. Ook in de komende collegeperiode wil men liever over de beleidsinhoudelijke doelen die men wil bereiken praten en minder snel over de organisatie. Spreker pleit er voor wel aandacht te houden voor de robuustheid van de organisatie. Hij geeft er nu een 7 aan, maar het zou een dikke 8 moeten zijn. Er is progressie, maar het is een lerende organisatie. Met het programma BV Beter lopen er nog tal van lijnen die richting maart 2023 dienen te worden afgerond.

De heer De Droog wil verifiëren of het klopt wat er op internet gestaan heeft. Hij ving op dat een cmt-lid, waar men blij mee is, vertrekt. Dat zet de nodige druk op de organisatie en de continuïteit hiervan. Dat wordt een opgave om het op te vangen. Men kan ambitieus zijn over veel zaken maar spreker hoop dat de provincie in staat is dat gat de komende tijd op te gaan vangen.

De heer Van Wijk zegt dat de gedeputeerde de organisatie een 7 geeft. Hij vraagt of de accountant dat kan bevestigen.

Mevrouw Koedijk vindt het een onmogelijke vraag. Zij heeft geen normenkader meegekregen. Zij ziet de verbeteringen en de mogelijkheid van een financieel systeem dat nog niet werkt. Dat ligt niet aan de organisatie maar aan het systeem waarmee gewerkt moet gaan worden. Ze zou dat geen 7 geven. Of ze de organisatie dan een lager punt moet geven is waar ze tegenaan hikt. De controllijn is versterkt, er zijn opleidingen gegeven, maar het eigenaarschap moet steviger.

De heer Dercksen vraagt wanneer het niet fragiel meer is. Ze zijn nu drie jaar onderweg en het systeem is nog niet op orde. Wanneer is het systeem op orde?

Gedeputeerde Strijk geeft aan dat er nog een aantal processen bezig is. In BV Beter, het projectmatig aanpakken van een aantal bedrijfsvoeringdingen, zit de implementatie van een nieuw financieel systeem. Daar wordt ieder kwartaal over gerapporteerd. Het financieel pakket wordt nu aanbesteed en komt er begin 2024. Er komt een implementatietraject. Overgaan durfde men niet met een half jaar of halverwege een jaar. Daarom is het 1 januari 2024 geworden. Men gaat ruim anderhalf jaar door met een systeem waarvan bekend is dat men flankerende maatregelen moet nemen om het goed te laten werken. Er zijn ook allerlei andere systemen binnen BV Beter die vanaf september 2022 werken. Er wordt aan de robuustheid gewerkt. De jaarrekening ligt er op tijd. Er is een goedkeurende verklaring. Er zijn positieve bevindingen als het gaat om risicobeheersing, rechtmatigheid en dergelijke. Nu kan men niet achteroverleunen. De organisatie is nog steeds aan het versterken. Hij komt nog terug op de vragen van de heer Westerlaken bij de algemene beschouwingen. Hij stelde daar vragen over onderbesteding. Daar zit een politieke component aan en hier gaat het om de feitelijke analyse. Het saldo aan baten bedraagt 60 miljoen euro. Dat is 42 miljoen euro meer dan bij de slotwijzigingen is aangegeven. Er is toen ook aangegeven dat er rondom subsidies nog een verschil kan zijn van 10 tot 20 miljoen euro.

Dat is al meegegeven, maar het is niettemin een fors hoger bedrag. Dat roept terecht vraagtekens op over de voorspelbaarheid en de waarde van de tussentijdse cijfers. Het zit in het programma Bereikbaarheid, procentueel zit het vooral bij programma 3, Bodem en Water. Daar zijn fors lagere uitgaven dan begroot. Spreker kan daarvoor niet een oorzaak aanwijzen. Er is een veelvoud van oorzaken. Er zijn late ontwikkelingen in het boekjaar. Er komt een decembercirculaire die nog wat doet. Er viel in december 2021 een besluit van de gemeente Houten om een bepaalde aanvraag toch niet te doen. Dat is een miljoen euro verschil. Er zijn altijd zaken die gebeuren en die men niet helemaal weet als men eind augustus het net ophaalt. Optellend is dat bij elkaar 11 miljoen euro. Het gaat om beelden die in de laatste maanden van het jaar zijn ontstaan en die men niet eerder kon zien. Er zitten zaken bij waarin men zichzelf moet scherpere. Een lastneming die later geactiveerd moet worden of subsidielasten die in een jaar zijn genomen maar die over meerdere jaren moeten worden genomen, moeten beter. Er wordt over gesproken met de business controllers, de financial controllers, hoe men daar actiever op kan zitten. Het moet beter worden gedaan.

De heer Westerlaken heeft een aanvullende vraag. In zijn eerste termijn heeft hij de vraag gesteld waarom de kwaliteitsverbetering stopt. Het is de combinatie van twee dingen. Al een paar jaar gaat het begroten niet goed, met name het inzicht in het uitgavenpatroon van de provincie. Op de inkomsten is men wel sterk dat het allemaal klopt. Hij heeft al eerder gevraagd of er een systeemfout achter zit. Hij begrijpt dat er bij analyse allerlei individuele gevallen naar boven komen, maar spreker is bang en krijgt de indruk dat het geen individuele gevallen zijn, maar dat er een systeemfout zit in het begroten, de uitgavenplanning, waardoor men elke keer uitkomt op grote onderbestedingen. Daar wil hij graag antwoord op van de gedeputeerde en misschien een beschouwing van de accountant.

Gedeputeerde Strijk weet niet of het als een systeemfout getypeerd moet worden. Er wordt sinds een jaar of twee drie actiever op gestuurd. Zijn gevoel was dat deze organisatie zich hier nooit zo druk over maakte. Er was een aantal jaren geen informatie. De aandacht voor goed begroten in verhouding tot realisatie heeft pas een paar jaar de aandacht. Daarmee vergoelikt hij het niet, maar enige coulance wil hij wel betrachten. Er is in de afgelopen twee jaar veel gewijzigd dat invloed heeft op de complexiteit van de begroting. Men werd overvallen door een stikstofuitspraak in de planning. Men kreeg te maken met corona, dat iets doet met de planning. Er is een arbeidsmarktsituatie die het soms ingewikkeld maakt om een planning te halen. Dat men adaptief moet zijn en moet blijven reageren op veranderende omstandigheden in de buitenwereld is een feit. Hij is verantwoordelijk aan het afleggen over de jaarrekening 2021. Bij het verschil tussen wat er is gerealiseerd en wat er is begroot roept hij in herinnering dat de begroting is opgesteld in 2020. De eerste gesprekken vonden plaats in mei 2020. Toen was er net drie maanden corona. De jaarrekeningen van 2018 en 2019 waren nog niet goedgekeurd. Die cijfers had hij niet. Hij was in gesprek met de nieuwe accountant. Het verslag werd een dag te laat vastgesteld. Er waren veel onzekerheden. Enige coulance en begrip zijn op hun plaats. Hij is nu soms nog aan het rapporteren over iets dat twee jaar geleden startte in een tijd dat men net begon met corona. Hij vraagt begrip voor het feit dat het af en toe wat langer duurt. Zijn beeld is nog steeds dat men veel beter in control is. BV Beter gaat daar allemaal mee helpen. In deze organisatie is de cultuur dat men elkaar durft aan te spreken op planning, dat men daar open over rapporteert.

De heer Westerlaken onderschrijft de coulance en heeft er alle begrip voor. Het was een moeilijke situatie, maar vijf jaar geleden is men begonnen met meer helderheid te krijgen over reserves en dergelijke. Dat heeft ook bijgedragen aan het inzicht dat men nu heeft. Veel dingen werden verdekt opgenomen binnen een begroting die op dat moment om wat voor reden dan ook goed uitkwamen. Dat gebeurt nu niet meer. Die winst is geboekt. Men ziet het nu wel. Spreker vraagt met name aandacht voor het kijken naar het samenstelsel van cultuur en systeem. Anders krijgt men tunnelvisie en dat moet vermeden worden.

Mevrouw Koedijk heeft op pagina 19 van het verslag iets geschreven over het voorspellend vermogen. De kop is 'het is lastig'. Dat klopt. Het was een lastige tijd, maar het kan verbeteren door in het proces verbeteringen aan te brengen. De slotnota wordt gebaseerd op cijfers van augustus. Dat geeft al aan dat de laatste maanden gemist worden. Dan moet de afsluiting strakker georganiseerd worden zodat de slotnota op een actuele basis moet bepalen of men moet een systeem ontwikkelen waarbij men tussentijds, als er grote bedragen, van meer dan een miljoen euro, veranderen, gaat signaleren. Ze kan zich daarbij in het proces een verbetering voorstellen. Misschien moet men elkaar meer uitdagen op welke projecten men daadwerkelijk gaat realiseren. Er is een situatie van schaarste. Het uitdagen van de projectplanners door te vragen of het gehaald gaat worden, gaat helpen om bij het voorspellend vermogen een stap te maken.

Gedeputeerde Strijk gaat verder met het beantwoorden van de vragen. Als het gaat over het uren schrijven bij projecten adviseert hij daar een goede informatiesessie over te hebben. Dat heeft grote organisatorische consequenties. Spreker

begrijpt dat nacalculatie ook iets brengt, maar iedereen kent de reflecties van professionals die meer tijd kwijt zijn aan administratie dan aan wat ze doen. Men moet blijven bekijken wat de waarde is op het moment dat er uren worden geschreven. Hij is het met de heer Eggermont eens op het punt van het in stand houden van het reserveoverzicht als het aantal pagina's wordt verminderd. In de komende begroting zal meer informatie worden verstrekt op de informatievragen bij reserves omdat men in lijn met de vastgestelde nota reserves en voorzieningen de uitgangspunten gaat formuleren en dat men ook aan gaat geven hoe de reserve in de komende jaren leegloopt, dus welke onttrekkingen er gaan plaatsvinden op basis van de op dit moment beschikbare kennis daarvan. De informatiewaarde zal eerder extra gaan worden dan minder. Tegen mevrouw Demir zegt spreker dat kan worden bekeken of een informatiesessie waardevol is. Het traject van subsidies heeft een inhoudelijke kant. Het gaat hier over de proceskant: hoe handelen we ze af? Daar is een aantal belangrijke wijzigingen in gang gezet. Een paar maanden geleden is er een nieuwe algemene subsidieverordening aangenomen met een aantal heldere kaders. Die helpen in de snelheid van afhandelen. In de processen, als het gaat om het uitvoeringskader van subsidies, wordt geregeld dat het team subsidies veel meer wordt betrokken bij de totstandkoming van die regeling. Dat gebeurt op basis van de nieuwe algemene subsidieverordening. Dat is allemaal preventief werk dat in de toekomst gaat helpen om het beter te laten lopen. De tweede belangrijke wijziging is dat er een systeem wordt geïmplementeerd, waarover per kwartaal in BV Beter wordt gerapporteerd, dat het systeem digitaliseert. Dit gebeurde door het over te kloppen in het systeem nadat het digitaal was aangevraagd. Er wordt geoptimaliseerd. Ook de koppelingen aan het financieel administratieve pakket worden daarin goed gevolgd. Die twee interventies gaan helpen om vanaf september 2022 betere werkprocessen met een betere monitoring te hebben. Het proces zelf is dan ook vereenvoudigd. Dit zijn belangrijke interventies. Spreker denkt dat het leuk is als hij de teamleider vraagt om dat te vertellen. Dan wordt helder wat er allemaal wordt gedaan. Daarom heeft hij het geloof dat het straks allemaal beter is.

De heer Luiks zegt dat men meer grip op het subsidieproces kan krijgen door vragen te stellen. De gedeputeerde heeft aangegeven hoe het proces loopt. Een informatiesessie kan helpen om er meer inzicht in te krijgen. Het college en de accountant kunnen informatie geven. Men kan ook zelf onderzoek laten uitvoeren over dit onderwerp. Het college gaat periodiek inzicht geven in verstrekte subsidies. Daarmee zijn er veel mogelijkheden om het gevoel te krijgen of de organisatie in control is op dit punt. Subsidies zijn geen doel. Spreker daagt de statenleden uit om het college te bevragen om na te gaan of de inzet van zo'n instrument ook helpt om het publieke doel te bereiken. Het is belangrijk om daar vragen over te blijven stellen. Vanuit BV Beter wordt er ook geïnformeerd over wat er ten aanzien van subsidies wordt gedaan. Er wordt veel informatie aangereikt. De heer Janssen sprak ook over de leefbaarheid. Spreker heeft in het verleden gesuggereerd een indicator op te nemen over de dikte van het document en daar afspraken over te maken. De oproep van de heer Janssen om vooral het digitale proces, de website goed te bekijken, is veel belangrijker. Er zijn vragen gesteld die tot een dikker document gaan leiden. Er ligt nog een amendement om links naar beleidsdocumenten in de programma's op te nemen. Op papier wordt het dikker, maar digitaal veel toegankelijker en leesbaarder. Dat moet het doel zijn.

De heer Janssen geeft aan dat er al kennis is gemaakt met het teamhoofd subsidies. Die heeft al een keer een presentatie gegeven voor deze commissie. Het is prima om dat te herhalen. Er is extra capaciteit beschikbaar gesteld voor het subsidiebureau. Die is ingezet. Men kan in huis goed organiseren. De stappen die aangegeven worden met de verordening en het digitaliseren zijn goede stappen. Men blijft afhankelijk van de buitenwereld. Hoe kan men er meer grip op krijgen, als een subsidieaanvraag op 13 december op de mat ploft? De subsidies zetten steeds het jaarrekeningbeeld op zijn kop. Daar zou spreker vanaf willen. Hoe gaat men dat in gang krijgen?

Gedeputeerde Strijk heeft al een en ander aangegeven over de organisatieverbetering. Dit punt heeft te maken met tussentijds monitoren. Wat is op dat moment de stand van zaken van de ingediende subsidieaanvragen en wat zegt dat over wat er in de komende maanden haalbaar is? De werkvoorraad van onderhanden subsidies moet goed in beeld zijn. Dat was onvoldoende. Dat wordt straks beter. Zo kan beter worden voorspeld wat er nog dit jaar of volgend jaar kan worden afgehandeld. Het betekent alleen dat de begrotingswijziging eerder wordt doorgevoerd, niet dat het soms kan afwijken. Het blijft een verschuiving tussen twee toevallige kalenderjaren en het moment van resultaat nemen. Dit is waar de organisatie mee versterkt wordt.

De heer Janssen noemt de opmerkingen van mevrouw Groen over volharden en de verbetering die stakte. Als het gaat over gelaagdheid in de rapportage is hij het daarmee eens. Hoofdstuk 1 geeft op hoofdlijnen een beeld van het hele jaar. Met die twintig pagina's weet men echt wel een beetje hoe het gaat.

Gedeputeerde Strijk verwijst voor de cyberbeveiliging door naar het programma BV Beter waar informatieveiligheid en privacy als onderdeel worden genoemd. De heer Van den Dikkenberg zal nog kritische vragen hebben naar aanleiding van het onafhankelijke assessment dat is uitgevoerd op informatieveiligheid. De CEO, een functionaris die er nu een aantal maanden is, geeft sturing op informatieveiligheid. BV Beter geeft aan dat de organisatie nog niet de status van volwassene heeft. Spreker reageert op de vraag over oorlogssterkte met te zeggen dat hij steeds heeft gezegd dat de organisatie er aan het eind van deze collegeperiode staat. Over het zicht op mensen thuis en de opmerking dat men weleens iets hoort werd spreker ongemakkelijk. Als men iets hoort, kan dat aan hem verteld worden. Dan kan hij er iets mee. Hij durft te staan voor de professionaliteit van de organisatie en ook voor alle mensen die hier werken. Als men iets weet, kan hij erop handelen en anders niet. Hij is het met de accountant eens dat er gestuurd wordt op output. Ook als mensen thuis werken of hybride werken stuurt men op output. Het Merwedekanaal komt aan de orde. Er zijn gesprekken geweest met de provincie Zuid-Holland om tot afspraken te komen met betrekking tot het deel van de reserve dat nog overgaat en hoe dat zit in de jaarlijkse vergoeding van onderhoudslasten. Er is gemist dat daar twee componenten aan zaten. Dat wordt gecorrigeerd in de jaarcijfers. Wat betreft het boekhoudpakket geldt dat komend jaar nodig is om alles in te regelen en te zorgen dat de stappen goed lopen. De aanbesteding voor het pakket loopt nu. Het streven is om eerder in het proces een jaarrekening te geven. Als de organisatie na twee maanden een cijfer oplevert, moet daarna de accountantscontrole lopen. Daarna is er nog een bestuurlijk traject. Er is tijd nodig om iets bij de statenleden te krijgen. Die willen ook leestijd hebben. Het is zoeken hoe dat sneller kan. Spreker denkt niet dat het in 2023 lukt. Het streven is wel om nog eens de jaarcijfers ergens in april te kunnen leveren en het los te trekken van het kadernotatraject. De slotwijziging wil spreker blijven omarmen. De peildatum is eind augustus. Kan die verder naar achteren, kan men meer meenemen, krijgt men dan een kortere doorlooptijd richting staten? Dat is de zoektocht. Het heeft dan nog waarde dit te doen, al is het maar vanwege de begrotingsrechtmatigheid, maar ook omdat spreker graag toe wil naar de adaptieve organisatie. Hij wil graag sturen in een organisatie die een begroting kan aanpassen omdat de wereld buiten is veranderd. Hij vraagt een aantal momenten om dat te kunnen doen. Anders moet men in mei 2020 de uitkomst voorspellen van 2021. Dat kan nooit. Spreker is voorstander van de mogelijkheid om bij te kunnen sturen. Over de 200 miljoen euro overlopende passiva zegt spreker dat er in de jaarrekening 209 miljoen euro staat. Hij kan er nu niet meer over zeggen. Het is een technische vraag.

De heer Janssen heeft de technische vraag besproken op de tafeltjessessie. Het gaat meer om de beoordeling. Is hij te hoog, wil men sturen op het verlagen van die post of herkent men het beeld uit andere provincies? Hoe wordt de omvang van die post beoordeeld? Het is meer een beoordelingsvraag dan een uitlegvraag. Spreker denkt dat er nog een tweede termijn komt.

De voorzitter constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn.

Tweede termijn

De heer De Droog vond het antwoord over de versnelling van het proces teleurstellend. Hij vraagt of geprobeerd kan worden die ambitie hoger te leggen zodat er daarna meer tijd is om ook aandacht te besteden aan andere zaken. Als aangegeven wordt dat de verwachting is dat het niet haalbaar is, dan gaat het ambitieniveau er misschien uit. Hoe kijken accountant en controller ernaar als wordt gezegd dat de jaarrekening voor de verkiezingen wordt opgeleverd?

De heer Dercksen had aandacht gevraagd voor het aanbestedingsproces.

De heer Janssen heeft twee opmerkingen. Het beeld is dat er veel is geïnvesteerd aan de achterkant van het proces met controles om zaken naar boven te halen. Dat is goed. Bij de vorige jaarrekening heeft hij al gevraagd waarom er niet eenzelfde controle op de begroting plaatsvindt. Hoe meer men aan de voorkant voorkomt, hoe minder men aan de achterkant hoeft te repareren. Nu heeft hij het gevoel dat het proces aan de achterkant wel in de vingers zit, maar hij vindt dat hoe meer het naar de voorkant gaat, hoe beter het is. Zijn beeld over de slotwijziging is niet dat die wordt gebruikt om bij te sturen. Op 15 december stellen de staten hem vast. Dan duurt het jaar nog twee weken. Hoezo bijsturen? Het is nu vooral een administratief proces om de begroting zo dicht mogelijk op de werkelijkheid te laten passen. Hij ziet de sturingsbijdrage van de slotwijziging niet. Hij ondersteunt de gedeputeerde van harte. Mei voorafgaand aan een jaar bedenkt men iets en de wereld verandert heel snel. Daar wil men op reageren en acteren. De slotwijziging is daar niet het meest briljante instrument voor. Als die behoefte er is moet men zoeken naar een instrument dat daarvoor bedoeld is. Andere gemeenten schaffen hem af of hebben dat gedaan. Voor de rechtmatigheid is hij niet

meer nodig. Hij vraagt de rechtmatigheidsprofessionals hoe de gemeenten dat hebben geregeld. Spreker denkt dat het iets overbodigs is.

Mevrouw Demir reageert op de procesverbeteringen rondom de subsidies. Zij begrijpt dat een en ander aangepast wordt. Zij heeft behoefte een toelichting te krijgen op hoe de processen nu lopen en als die processen worden begrepen kunnen statenleden specifiek verdere vragen stellen. Met de veranderingen die doorgevoerd worden op die processen is een extra toelichting nodig. Als de collega's die behoefte niet hebben, zal zij er zelf mee aan de slag gaan, maar nu blijft het in de lucht hangen of er wel of geen behoefte aan een informatiesessie is en of daar gehoor aan wordt gegeven.

De voorzitter peilt of er behoefte is aan een extra informatiesessie over het subsidieproces. Hij ziet hier niet veel steun voor. Het handigste is om zelf informatie te zoeken. De gedeputeerde kan haar daarbij ondersteunen.

Mevrouw Demir gaat daarmee akkoord.

Mevrouw Koedijk antwoordt op de vraag van de heer De Droog dat het niet kort voor de verkiezingen kan. Men kan wel kijken hoe snel het na de verkiezingen kan. De bevindingen over de aanbestedingen waarover de heer Dercksen sprak hebben te maken met oudere contracten. Ook zijn er complexere samenwerkingscontracten met andere overheden. Als dat formulier consistent wordt gebruikt, dan worden de mensen in de eerste lijn geholpen. Die consistentie kan nog wat beter. Het klinkt gemakkelijk. Iedereen moet weten dat men zo'n formulier moet invullen. De bevoegdheden zitten laag in de organisatie. Dat is een keuze. Het is iets dat in de cultuur moet landen. Bij verlengingen weet men vaak niet dat het ingezet moet worden. Over passiva merkt spreekster op dat het een saldi-post is van de beschikkingen min de voorschotten. De hoogte is afhankelijk van de wijze waarop de subsidie wordt ingezet. Als men meerjarige subsidies inzet, dan krijgt men dat er in delen wordt bevoorschot. Dan wordt de post eerst een hoge subsidie met een aantal keer betalen. Het is niet zozeer een beoordeling van de post maar meer de vorm van de wijze van subsidie die leidt tot de hoogte. Spreekster kan bevestigen dat veel gemeenten geen slotwijziging meer hebben. Dat zorgt ervoor dat de begrotingsrechtmatigheid op focus daarvoor is. Bij gemeentes die dit nog hadden doet men het in de laatste nota. Nu ziet men dat het in de najaarsnota goed neergezet moet worden. Dat helpt de focus in een eerder begrotingswijzigingsmoment neer te zetten. Dan is er wel een najaarsnota.

Gedeputeerde Strijk voegt toe dat er halverwege maart een degelijk beeld van de cijfers was. Toen moest nog wel accountantscontrole plaatsvinden en het hele traject moest nog gelopen worden. Hij vindt het ingewikkeld om de cijfers te geven en te zeggen dat het accountantsrapport nog komt. Dat is de zoektocht. Het is een illusie te denken dat de cijfers er voor de verkiezingen zijn met accountantscontrole en het hele bestuurlijke traject. Spreker wil de uitdaging dat het sneller gaat dan in mei wel aangaan, maar niet voor volgend jaar.

De heer De Droog vindt dat het ook gaat om het proces waar men met elkaar doorheen loopt. De PenC-cyclus is ook iets dat een heel jaar doorloopt. Het is niet zo dat men pas in beweging komt als er een jaarrekening ligt. Er is bij een slotwijziging alle ruimte en aandacht om er vanaf mei tijd en aandacht in te steken. Dan kan er ook vanuit de slotwijziging richting de jaarrekening prima een gesprek gevoerd worden over wat er verwacht wordt, welke kant het uitgaat, zodat men bij de jaarrekening al meer scherp heeft van waar men voor staat. Hij hoeft niet de definitieve cijfers te hebben. Het gesprek daarover moet men ook met elkaar willen en kunnen voeren.

Gedeputeerde Strijk vindt dat de heer Janssen met de controle aan de achterkant te kort door de bocht gaat. Hij vindt dat er in de afgelopen tijd veel inzichten zijn opgebouwd die gaan bijdragen om juist naar de voorkant toe te gaan. Daar worden allerlei organisatorische maatregelen voor genomen. Hij heeft niet het idee dat men alleen achteraf aan het corrigeren is. Inzichten die in de afgelopen tijd zijn ontstaan hebben wel geholpen om aan de voorkant bij te sturen. Dat is men ook aan het doen. Volgend jaar gaat men naar een voorjaars- en najaarsrapportage. Dat zijn bijsturingsmomenten.

De heer Van den Dikkenberg hoort de discussie over de planning. Hij ziet op de toezeggingenlijst dat de jaarrekening in 2023 een commissieronde eerder komt dan de kadernota. Hoe ziet de gedeputeerde dat voor zich in de planning?

Gedeputeerde Strijk zegt dat dat klopt. Hij heeft die ambitie eerder geuit. Hij sluipt hem een jaar door. In de fase van de organisatie gaat hij na wat hij nu vraagt. Het nieuwe financiële pakket wordt ingeregeld, met subsidies is men nog bezig,

hij is nog zoveel dingen aan het regelen. Om dan ook dit nog maar snel te doen, gaat niet lukken. Hij laat de ambitie niet los, maar het is niet voor volgend jaar.

De voorzitter concludeert dat de behandeling van de jaarstukken hiermee is afgerond.

8. SV Kadernota 2023-2016

De voorzitter dankt mevrouw Koedijk en haar collega die digitaal aanwezig was. Op de Termijnagenda van de FAC stonden een aantal toezeggingen, die gedeputeerde Strijk vorig jaar gedaan heeft bij de bespreking destijds van de Kadernota en in deze Kadernota zijn verwerkt. De heer Strijk heeft aangegeven nog een aantal antwoorden te hebben op vragen die zijn gesteld tijdens de algemene beschouwingen. Hij zal de heer Strijk als eerste het woord geven. Na het vaststellen van de kadernota op 29 juni 2022 wordt de gehanteerde werkwijze geëvalueerd. De kadernota is eerst in eerste termijn besproken. Daar zijn algemene beschouwingen van gemaakt. Na het reces wordt bekeken of Provinciale Staten dit een goede methode vinden om de kadernota te bespreken.

Gedeputeerde Strijk stelt voor om in Q4 van dit jaar opnieuw te praten over de treasury statuten en de treasury strategie. De rente op de kapitaalmarkt stijgt. Gisteren was de rente voor de Nederlandse overheid 2,13%. Anderhalf jaar geleden kon men nog zeventien jaar tegen 0% lenen. Dat is snel veranderd en dat zegt iets over de manier waarop omgegaan zal worden met leningen. Daarom moeten de staten hier een besluit over nemen. Er komt een statenvoorstel. Dat is het moment om er goed over te spreken. In de kadernota wordt het wel aangehaald op een aantal punten, bijvoorbeeld als het gaat over het mogelijke investeren in steden. Dat zijn zeer materiele beslissingen die over grote bedragen gaan. Er staat ook dividend tegenover. Het is belangrijk om meer naar de rentecomponent te kijken. Het krijgt effect op de hele exploitatie als men zou lenen en er is een rente bij. De tweede vraag was of het college een voorstel wilde doen over zero base budgetting. Dat wil zeggen dat men teruggaat in de begroting en bekijkt welke dingen men niet zou kunnen doen of anders zou kunnen doen. Het college zegt dit niet te gaan doen. Het moet dan opgeroepen worden bij motie. Wel is beloofd dat er bij de onderhandelingen een dossier zal liggen om die informatie te hebben. Zo kan men kijken naar de toekomstige begroting en bezien waar men dingen niet zou kunnen doen.

De heer Janssen vraagt of dat alleen voor de onderhandelende partijen geldt of voor alle partijen.

Gedeputeerde Strijk zegt dat het ambtelijke notities zijn die deelbaar zijn met iedereen die gekozen is. Het is openbare informatie. Er wordt niet politiek op gestuurd. Het is een ambtelijk stuk. In besluitpunt 8b wordt gezegd dat uitwerking wordt gegeven aan de ingezetenenheffing en de vestigingsheffing. Het college heeft het toch opgeschreven omdat het goed is vast te leggen op basis van welke criteria de gesprekken worden gevoerd. Onder c wordt de vestigingsheffing erbij gehaald omdat er wat onduidelijkheid was ontstaan omdat er een stemverklaring bij zat die zei dat de vestigingsheffing ook moest worden onderzocht. Zonder die fractie was het punt niet aangenomen. Het was daarom een relevante stemverklaring. Daarom wordt het hier geëxpliciteerd. Als de staten vinden dat het verkeerd is geïnterpreteerd moet het eruit gehaald worden. Anders worden beide varianten onderzocht. De SGP heeft gevraagd naar invasieve exoten en het feit dat die last niet structureel was opgenomen. Dat uit zich in besluitpunt 11. Het college stelt zich op het standpunt dat het met het Rijk, in het licht van het onderzoek dat wordt gedaan op basis van artikel 2 Financiële verhoudingswet, in gesprek wil over het reëel vergoed krijgen, via het provinciefonds, van taken waarvoor het aan de lat is gezet en die tot veel hogere kosten leiden dan in eerste instantie was voorzien. Invasieve exoten loopt als last op. Het is een structurele last. Er moeten structurele baten tegenover komen te staan van het Rijk. Die gesprekken wil het college aangaan en daarvoor loopt het onderzoek op basis van artikel 2 Financiële verhoudingswet. Dat is de reden dat hij nog niet structureel als last is opgenomen. Hij zou anders kunnen worden vergeten. Mevrouw Demir had vragen over de koppeling met de groeisprong. Daar heeft spreker kort iets over gezegd in de algemene beschouwingen. Hij is het met haar eens dat er een uitgebreid traject van maanden is geweest waarvan een mooi rapport is verschenen over toekomstige investeringen en uitgaven en wat ervan terug te zien is in deze kadernota. Er worden investeringen in groen, mobiliteit en woningbouw gedaan, maar ook in heel veel niet. Er wordt een aantal expliciete besluitpunten opgenomen over wat het betekent voor het belastinggebied of voor de lobby richting Den Haag over de omvang van het provinciefonds. Dat inzicht komt voort uit de groeisprongdiscussie. Procesmatig laat het college een aantal zaken door de staten vaststellen nu die in de komende maanden en jaren uitwerking vragen om de groeisprong ook echt te kunnen maken. Spreker hoopt met het opnemen van die expliciete besluitpunten te kunnen laten zien hoe men verder invulling gaat geven aan de groeisprong, anders dan wat er nu al in deze kadernota wordt voorgesteld.

De voorzitter geeft het woord aan de fracties in eerste termijn.

Eerste termijn

De heer De Droog is blij met de motie die gericht is op de strategische financiële toekomst en het doorwandelen van de groeispangfase. Dat is een mooie bijlage van waar men in de toekomst naartoe gaat werken. Het stuk lezende is hij elk jaar aan het zoeken naar de visielijnen en de afwegingen om tot de beslissingen te komen die erin zitten. Het is het eindresultaat van wat er intern in een organisatie gebeurt en wat aan de statenleden wordt gepresenteerd. Vanuit hen bekeken zou men vanuit een visie-achtige lijn willen bekijken hoe men tot beslissingen komt waar men de komende jaren in wil sturen. Daar kan nog verbetering plaatsvinden met name in de wijze waarop de kadernota wordt gepresenteerd en wordt bekeken. Het sluit aan bij wat eerder is gezegd. Als men het zelfstandig zou willen lezen is de visie vanuit de lezer nog voor verbetering vatbaar.

De heer Westerlaken zegt dat men met een proef bezig is om te bekijken hoe de stukken op een andere manier behandeld kunnen worden. Hij heeft het gevoel dat hij zijn eerste termijn bij de algemene beschouwingen voor de kadernota heeft gebruikt. Zijn vragen zijn beantwoord door de gedeputeerde. Hij sluit aan bij de heer De Droog. Men moet bekijken in hoeverre de PenC-cyclus die goed staat voor het jaarstukkenverhaal beter kan worden aangevuld met de kadernota. Dat geldt ook voor de koppelingen tussen de jaarstukken en de kadernota. Spreker zoekt naar hoe dit vanuit deze commissie kan worden gestuurd. De inhoudelijke opmerkingen worden gemaakt in de vakcommissies en in BEM.

De heer Mulder wilde een punt noemen dat net is opgelost door de gedeputeerde namelijk het structureel maken van geld en het tijdelijk nog incidenteel houden met name bij de versnellingsagenda voor de woningbouw. Dat heeft met rijksgeuld te maken. Deze toelichting wordt geaccepteerd. Dat punt laat hij nu weg. Het tweede punt gaat over de grondwaterheffing. De interpretatie van gedeputeerde staten over de nieuwe belastingheffing met name de ingezetenenheffing in combinatie met de vestigingsheffing wordt door de PvdA van harte ondersteund. Eerder heeft spreker vragen over de grondwaterheffing gesteld: kan men niet naar een gedifferentieerd tarief voor de grondwaterheffing voor drinkwatertoepassingen en voor de suikerwaterfabrikanten? Hij doelt op commerciële uitnutting van grondwaterboringen. Daar heeft hij antwoord op gehad. Hij accepteert die beantwoording vanuit de huidige wijze waarop daartegenaan wordt gekeken, maar met grondwater heeft men van doen met een schaars goed in de provincie. Dat is zeker zo omdat het grondwater is vanuit diepere grondlagen in tegenstelling tot bij andere provincies die drinkwater ook uit oppervlaktewater moeten halen. Hij denkt dat er verstandiger omgegaan kan worden met de grondwaterheffing. Hij heeft twee vragen. Zitten, in de huidige systematiek, alle kosten die gemaakt worden om dat grondwater naar boven te krijgen in de grondwaterheffing of moet er een heroverweging komen? De tweede vraag is of het een goed idee is om voor de commerciële toepassingen waarvoor grondwaterboringen worden toegestaan een tariefdifferentiatie te overwegen. Het derde punt gaat over indexering. Spreker vindt dat de link die wordt gelegd met het niet volledig toepassen van de consumentenindex wordt beargumenteerd met het feit dat er vanuit de onderbesteding wat ruimte is en dat het elkaar niet zal bijten. Hij vindt dat een magere argumentatie en hij zou graag een toelichting van de gedeputeerde willen verkrijgen. Het laatste punt betreft de sociale agenda in deze kadernota. Die is onderbelicht.

De voorzitter vraagt hem de sociale agenda in BEM te bespreken.

De heer Mulder laat het hierbij.

De heer Eggermont valt op dat er weer vanuit wordt gegaan dat er geen nieuwe plannen worden opgenomen in de kadernota. Hier gaat het over de ritmes van verschillende zaken. Er zijn volgend jaar verkiezingen maar volgend jaar wordt er ook niets nieuws opgenomen want er zijn net verkiezingen geweest en dat kan allemaal nog niet in de kadernota worden gezet. Op die manier doet men van de vier jaar twee jaar niets. Spreker wil het bespreken omdat deze coalitie mandaat heeft om een begroting voor volgend jaar vast te stellen. Dat moet men doen. De kadernota wordt volgend jaar waarschijnlijk in april geschreven. Dan weet men net wat de uitslag van de verkiezingen is. Er zijn niet veel meer mogelijkheden voor deze kadernota maar misschien wel voor die van over vier jaar.

De heer Wolting valt op dat het besluitstuk een kwart is van de hele kadernota. Daarom vraagt hij zich af of de besluiten in deze kadernota niet veel te gedetailleerd zijn. Er worden bedragen genoemd op een dusdanig detailniveau dat het meer bij de begroting zelf hoort. Met de kadernota geeft men richting aan de begroting 2022. Moet men daar niet meer op gericht zijn? Spreker is het eens met de heer Eggermont dat het nieuwe beleid terughoudend is. Hij vraagt de gedeputeerde aan te geven in hoeverre dit punt de organisatie afremt om effectief te werken.

Mevrouw Demir heeft tijdens de algemene beschouwingen het punt gemaakt dat de ambities niet voldoende terugkomen in de kadernota. Er zijn alleen kaders opgenomen voor het onontkoombare. Ze zou het prettig vinden als er meer toelichting komt op wat de onontkoombare punten zijn en welke andere moties of plannen blijven liggen. Het antwoord op het punt over de indexeringsvond spreekster opmerkelijk omdat er nu van wordt uitgegaan dat het niet nodig is omdat er toch overschotten zijn. Ze hoort de gedeputeerde net zeggen dat de processen worden verbeterd. Ze gaat er dan vanuit dat men in de toekomst niet met een dergelijke situatie komt te zitten en dat men juist rekening moet houden met indexatie. Ze begrijpt het verband niet zo goed en krijgt graag een toelichting van de gedeputeerde.

Mevrouw Groen wil slechts haar steun betuigen aan wat de heer Mulder heeft aangegeven over de grondwaterheffing. Ze weet niet of tariefdifferentiatie de oplossing moet zijn, maar het lijkt haar goed te kijken naar kostendekkendheid van dit soort heffingen en de vraag wat de werkelijke last is die op het publieke domein valt. Ze is ook benieuwd naar het antwoord van het college op het punt dat de heer Eggermont inbracht over nieuw beleid.

De heer Dercksen vindt de pilot geen succes. Hij wil het hebben over het Stedinverhaal. Wil de provinciale overheid wel aandeelhouder worden? Bij Stedin zijn helemaal geen provincies aandeelhouder. Stedin keert 3% dividend uit. Men neemt geld van de belastingbetaler af via de provincie en die geeft het aan Stedin en dan gaat Stedin 3% dividend uitkeren dat weer betaald is door de belastingbetaler want het netwerk zit in de energierekening. Waarom zou de provincie dit willen? De energiebedrijven zijn net allemaal verkocht. Komt men toe aan de wezenlijke discussie of de regionale overheid aandeelhouder wil worden van het hoofdnetwerk van elektriciteit? Hij kan geen redenen bedenken waarom men dat zou willen en hoort graag de gedeputeerde hierover.

De heer Van den Dikkenberg zegt dat onontkoombaar betrekking heeft op zaken die wettelijk of politiek gewenst zijn. Spreker heeft de beantwoording gehoord over invasieve exoten. Dat is een wettelijke taak. Spreker begrijpt het argument om tegen het Rijk te zeggen dat er geen gat valt. Het is aan de andere kant ook het rijk rekenen van. Als het niet structureel wordt meegenomen met stijgende lasten, is het rijk rekenen op lange termijn. Er valt dan een gat van 2,5 tot 3 miljoen euro in de begroting. Dat is geen solide beeld. Bij wettelijke taken moet daar niet vanaf geweken worden. Is het daadwerkelijk onontkoombaar? Voor de kapitaallasten geldt dat ze allemaal aflopen in 2050. De huidige geactiveerde kapitaallasten en de nieuw te besluiten kapitaallasten gaan doortellen. Spreker vroeg aan de tafel mobiliteit of er niet doorgeprogrammeerd is. Dat redden ze niet meer in de tijd voordat het grafiekje werd gemaakt. Het is van meerwaarde als dat wel gedaan wordt want er komt een vervangingsronde van kunstwerken die steeds duurder worden en die op lange termijn voor bekostigingsvraagstukken zorgen voor de infra. De meerwaarde van doorprogrammeren werd erkend en komt eraan maar spreker mist hem nu nadrukkelijk, juist omdat die ruimte nog wel eens weggegeven wordt vanuit het potje kapitaallasten. Spreker heeft moeite met het voorstel alle materiele budgetten in te zetten voor de opvang van indexatie. Dat maakt het voor de staten heel lastig om te sturen. Eigenlijk raakt dit aan het budgetrecht. Dat is een principekwestie. Hoeveel ruimte zit er nog in de materiele lasten en waar heeft men het dan over? Spreker heeft er geen inzicht in en hij is geneigd te vragen dat inzicht te geven, misschien van een programma. Dan kan eens uitgespit worden wat er nog overblijft aan ruimte. Als dit jaar op jaar wordt gedaan blijkt er heel veel lucht in te zitten. Daar moet men nog eens stevig doorheen, wil men echt kunnen sturen en het budgetrecht daarin serieus kunnen houden en oppakken. De 2,4 miljoen euro aan ombuigingen voelt onprettig. Die wordt vooruitgeschoven naar de begroting. Dan komt er een voorstel van gedeputeerde staten. Elke keer wordt dit vooruitgeschoven of als stelpost in de begroting opgenomen. Het is tijd om keuzes te maken. Hij zou graag concreet gaan invullen en voorstellen krijgen.

De heer Van Wijk heeft geen technische vragen. Hij sluit zich aan bij de vragen van de heer Van den Dikkenberg. De overige zaken worden in de vakcommissies behandeld.

De heer Janssen zegt dat er in besluitpunten 5, 6 en 7 een samenhang zit met wat gevraagd is over zero based budgetting. Er wordt een groeispiong besproken. Het is veel tekst, maar wat gaat men in dit proces besluiten? Het college laat zichzelf de opdracht geven om een voorstel uit te werken. Wat voor voorstel is dat? Is dat een statenvoorstel of gaat er gedeald worden met ministeries buiten de staten om over infrastructuurprojecten die vele tientallen of honderden miljoenen euro gaan kosten? Spreker neemt kennis van het rapport Groeispiong en de duiding die gedeputeerde staten daaraan geeft maar wat wordt er besloten en welke keuzes worden er gemaakt? Er zitten politieke uitgangspunten in. Daar moet men in deze zaal de meerderheden voor zoeken en een besluit nemen. Dat was het idee van de fractie van spreker toen ze voorstelde naar de lange termijn te kijken en ervoor te zorgen dat de politieke besluiten in de statenzaal worden genomen en niet daarbuiten. Een van de dingen waar spreker tegenaan hikt bij de groeispiongbrief is dat het lijkt of alle uitgaven nu stapelen op de bestaande uitgaven terwijl hij inzicht wil hebben in waar in de bestaande uitgaven nog

keuzemogelijkheden zitten. Als men alles gaat stapelen, is het vanzelf niet meer te betalen op een gegeven moment. Zero based budgetting is cruciaal in het kader van de groeisprongdiscussie. Over motie 96 (langetermijnstrategie) stelt het college bij beslispunt om die af te doen. Zover is het nog niet. Een motie die door een meerderheid van de staten is aangenomen moet middels een amendement uitgevoerd gekregen worden. Er is nog geen langetermijnbegroting. Hij wil ook een toelichting op het proces daarnaartoe. Spreker heeft nog een aantal algemene opmerkingen over de kadernota. Het is een risicovolle kadernota. Het college sorteert voor op een besluit van het kabinet om de korting op motorrijtuigenbelasting voor half-elektrische en elektrische auto's niet te verlengen. Dat is erg optimistisch. Er is een bandbreedte rondom ov-concessies van tussen de 6 en 12 miljoen euro. Dat zou gedekt worden uit het weerstandsvermogen. Dat is echter incidenteel en de ov-concessies zijn, als die richting de 12 miljoen euro gaan, structureel. De rente werd al eerder genoemd. De gedeputeerde biedt een gesprek over het treasurystatuut aan. Dat gaat erg over het aantrekken van vreemd geld maar spreker is op zoek naar welk effect het in de begroting heeft. Met welke bandbreedtes van rentes rekent het college? Het is goed om een rentevisie te hebben. Het is goed er niet alleen vanuit treasury naar te kijken maar ook vanuit de begroting en exploitatie. Spreker gaat in op de 50 miljoen euro die extra uitgegeven zal worden aan openbaar vervoer. De politieke discussie over wel of niet doen wordt hier niet gevoerd. Spreker vindt het bijzonder hoe de dekking wordt georganiseerd. Er wordt eerst geld uit de algemene reserve gehaald. Dat wordt gestort in de ov-concessiereserve. Hij heeft nagekeken waarvoor deze ooit is bedoeld. Welk instemmingsbesluit is daarover genomen? Die was bedoeld om het verschil tussen wat men vooraf prognosticeert en achteraf realiseert in subsidieverlening af te dekken maar nu wordt er iets heel anders gedaan. Van tevoren is te zien dat men geld te kort komt. De reserve wordt vooraf uit een andere dekkingsbron volgestort. Het is niet in lijn met de coalitie die zo transparant mogelijk wil zijn in de begroting en zo min mogelijk via reserves wil regelen. Waarom loopt het via de reserve en komt het niet ten laste van het jaarrekeningresultaat? Het gaat over serieus geld. Vervolgens viel op dat er ineens in een van de informatiebladen bij de reserves stond dat men de proef met gratis ov voor ouderen uit deze reserve gaat dekken. Dat is zo ooit besloten. Hoe zit dat precies? Het tekort op het ov wordt als incidenteel gezien terwijl ov een structurele taak is. Het ene jaar kost het meer dan het andere jaar maar het blijven nog steeds structurele uitgaven. Er wordt nu 24 miljoen euro als incidenteel gezien terwijl het technisch gezien structureel zou moeten zijn.

Gedeputeerde Strijk gaat in op het punt van de heer De Droog en de heer Westerlaken of het goede gesprek wordt gevoerd. Hij heeft daar geen pasklaar antwoord op. Het is vooral het gesprek van de statenleden over hoe ze met elkaar in gesprek zijn over de keuzes van het college om wel of niet extra middelen uit te trekken voor een bepaald doel en of men die keuzes deelt. Het is het voorstel van het college en het gesprek van de statenleden. Pas bij de begroting krijgt men een paar honderd pagina's tekst waarin men op alle meerjarendoelen aangeeft wat er volgend jaar wordt gedaan en waar er extra inzet is ten opzichte van vorig jaar. De heer Mulder had het over de grondwaterheffing. Alle kosten zitten daarin. Afgelopen jaar is er meer binnengekomen dan de kosten die daarvoor specifiek gemaakt zijn. Als men er meer over wil weten moet er een informatiesessie over gehouden worden. De politieke keuze gaat over tariefdifferentiatie. Als men daar discussie over wil voeren kan men per motie aan het college vragen dat voor te bereiden. Dan komt er een notitie die wordt meegenomen naar de volgende kadernota. Die zal niet nog verwerkt kunnen worden in de begroting van 2023.

De heer Mulder doet een oproep om toch nog eens goed te bekijken of alle kosten erin zitten, inclusief alle maatschappelijke kosten. Hij is daar niet van overtuigd. Bij grondwaterheffingen moet het in tweeën gesplitst worden: het grondwater wordt opgepompt en er is een beschermingsfunctie (grondwaterbeschermingsheffing). Zijn tweede opmerking is dat hij graag de suggestie meeneemt om een motie te maken en draagvlak van andere partijen te krijgen. tariefdifferentiatie is niet per se de oplossing. Het lijkt een voor de hand liggende oplossing, maar als er andere oplossingen zijn om op een andere manier naar deze heffing te kijken dan nu gebeurt, dan staat hij daarvoor open. Het is niet toevallig dat hij het noemde in het kader van de interpretatie van gedeputeerde staten over de nieuwe belastingwetgeving voor de provincie. Misschien kan het in dat kader nog wat breder worden gezien.

Gedeputeerde Strijk zegt dat er nogal wat gaat verschuiven als men naar de baten van per jaar ruim 400 miljoen euro kijkt. Het provinciefonds van 244 miljoen euro wordt herijkt. Het belastinggebied haalt op dit moment 134 miljoen euro op. Hier gaat het over een post van 1,2 miljoen euro. In de categorie klein bier vraagt hij hoeveel tijd en aandacht de heer Mulder wil geven aan de grondwaterheffing en of hij zijn blik niet moet richten op het provinciefonds (240 miljoen euro) of de motorrijtuigenbelasting (140 miljoen euro). Hij adviseert te prioriteren op die andere twee. Als dat allemaal klaar is zou hij naar deze post gaan kijken. Hij gaat ervanuit dat alle kosten erin zitten.

De voorzitter geeft aan dat er artikel-47-vragen over gesteld kunnen worden, ook gezien het feit dat er nog andere onderwerpen zijn. Hij stelt voor het onderwerp even te parkeren.

De heer Westerlaken heeft een vraag aan de heer Mulder. Waar het hier over gaat zijn commerciële onttrekkers. Het zal toch niet zo zijn dat dezelfde verplichtingen worden opgelegd aan Vitens, het eigen waterbedrijf. Hij wijst op het feit dat men belasting betaalt over het water. Als men hier niet mee oppast wordt Vitens in een lastige positie geduwd.

De voorzitter wil het liever over de andere onderwerpen hebben.

De heer Westerlaken had als vraag aan de heer Mulder of hij alleen de commerciële bedrijven bedoelt.

De heer Mulder wil grondwateronttrekkingen voor drinkwater afzonderen van alle commerciële activiteiten. De suggestie van de heer Westerlaken is terecht.

Gedeputeerde Strijk gaat in op de vraag van de heer Mulder over indexering. Het is goed dat op elk meerjarendoel personele lasten, kapitaallasten, subsidies die binnen dat beleidsdoel passen en de materiele lasten worden geraamd. Voor de personele lasten is een stelpost opgenomen. De cao-onderhandelingen lopen nog. De subsidies zijn geïndexeerd. De kapitaallasten zijn niet geïndexeerd maar wel de investeringsbedragen die lopen en die leiden tot hogere kapitaallasten. De nieuwe worden geïndexeerd volgens de nieuwe nota Investerings. Het gaat over een onderdeel van de vier: de materiele budgetten. Daarvan stelt het college voor om de nullijn te hanteren. De facto kan men met het stijgende prijspeil minder kopen voor dezelfde euro. Dat is een taakstelling die aan de organisatie wordt meegegeven maar die wel leidt tot gesprekken die men bij de pc-stukken heeft binnen die meerjarenbeleidsdoelen over waar de schuifruimte zit of waar voorgesteld moet worden, bij de voorjaars- of najaarsrapportage, dat er tussenprogramma's plaatsvinden of tussenbeleidsdoelen. Het college wil het stuur pakken om het gesprek met die organisaties te kunnen hebben. Dit kan voor het komend jaar. Het gaat om 2 tot 3% van 200 miljoen euro. Die zit hier de facto in. Het sturen zit wel in de tussentijdse rapportages. Als het college een keer bij de voorjaarsnota terugkomt met het feit dat het op honderd procent van het budget zit en dat alles is uitgegeven en dat het meer geld nodig heeft om bepaalde doelen te halen, dan zal dat gesprek een keer gevoerd worden. Voorlopig is dat al een paar jaar niet de situatie. Het college durft het daarom wel aan om intern het gesprek met de organisaties op deze manier te voeren. Volgend jaar komt hij met beide stukken. Daar zal gestuurd kunnen worden op die budgetten.

De heer Van den Dikkenberg vindt dat het gesprek dat in de organisatie plaatsvindt hier moet plaatsvinden. Dat gesprek over de meerjarendoelen mist hij. Die rek is nodig om doelen een extra accent te geven die men er politiek aan wil geven. Zowel bij de reserves als bij deze luchtblaag die er nog in zit, vindt spreker het heel lastig. Er zit nog ruimte in. Hoeveel is dat en hoe kan hij die herbestemmen voor doelen die hij belangrijk vindt?

Gedeputeerde Strijk heeft dat gesprek via het college met de organisatie bij de tussentijdse rapportages. Als het college een voorjaarsnota geeft en aangeeft om beleidsdoel 2.4 voor drie ton over te hevelen naar beleidsdoel 4.1, dan kan de heer Van den Dikkenberg met hen het gesprek aangaan over hoe men tot die inschatting is gekomen en waarom er van het ene budget geld wordt overgehouden en bij het andere meer middelen nodig zijn. Daarom hecht spreker aan de PC-stukken omdat er tussentijds wordt gerapporteerd en hij die gesprekken intern met meer discipline wil voeren met de organisatie. Hij heeft het idee dat men dat wel degelijk kan doen. Er had ook een taakstelling opgenomen kunnen worden maar het wordt hier nu gedaan via aansluiting van het nominaal gelijk houden van een van de vier posten. De andere drie hebben een indexatie. De heer Eggermont denkt dat het nieuwe college niet zoveel met de kadernota zal doen. Spreker denkt dat het college richting de begroting echt wel stappen zal gaan zetten. Het is ook niet zo dat het college geen wijzigingen voorstelt in deze kadernota. Er wordt structureel extra geld uitgetrokken voor het openbaar vervoer. Er wordt structureel extra geld uitgetrokken voor natuurbeheer. Er wordt fors incidenteel geld uitgetrokken voor investeringen die kunnen worden gedaan voor strategisch bosbeleid aan de hand van een statenvoorstel dat recent is vastgesteld. Men heeft het echt in die volgorde willen doen: eerst bespreken in de staten om dan nu het geld erbij te stoppen. Hij ziet wel degelijk dat er ambities worden ingegeven. Men kan aan de andere kant ook zien dat er in de afgelopen drie jaar veel beleidsvoorstellen in de richting van de staten zijn gebracht. Die zijn inhoudelijk besproken. De statenvoorstellen die toen zijn vastgesteld zijn inmiddels van geld voorzien en zitten nu structureel of soms meerjarig incidenteel in de begroting. Hij herkent niet dat hier geen ambities uit spreken. Dit college heeft in de afgelopen drie jaar de ambities geconcretiseerd via statenvoorstellen en die leiden nu tot de keuzes die voorliggen. Soms zit er een nieuwe bij. Bij Stedin zou het komende halfjaar nog wel iets kunnen gaan spelen. Dat is meer dan een miljoen euro. Die ontwikkeling ligt pas

sinds twee maanden bij het college. Dat is iets dat misschien wel effect krijgt op de begroting voor 2023. Tegen de heer Wolters zegt spreker dat hij de besluittekst een zoektocht vindt. Hij vindt het belangrijk dat er bij besluitpunt 2 wordt vastgesteld dat er vijftien verbeter- en uitvoeringsprojecten van de initiatieffase naar de definitieve fase gaan met een waarde van 78 miljoen euro. In het MIP kan men lezen welke projecten dat allemaal zijn. Er wordt geld ingezet op een aantal studieprojecten. Er is ambtelijke capaciteit voor. Als men besluit te stoppen met het studieproject, besluit men dat wel. Men geeft voor zoveel miljoenen een opdracht aan de organisatie om iets te besluiten. Het is belangrijk dat besluitpunt 7 wordt genomen. Het college wil graag met mandaat praten met minister De Jonge over een versnellingspakket, of met minister Albers over investeringspakketten rondom ov. Er staat ergens 7 miljard euro bij het Rijk dat naar verschillende regio's kan gaan. Daar is men over in gesprek. Juist nu staat er vrij open bij besluitpunt 7 wat men aan die tafel doet. Als men er iets anders van vindt, dan moet dat gesprek gevoerd worden met zijn collega mobiliteit of ruimtelijke ordening of woningbouw. Hier wil het college expliciet maken dat het deze gesprekken nu aan het voeren is. Als daar resultaten uit komen mag men altijd nog nee tegen de deal zeggen, maar als men het al bij voorbaat niets vindt, hoeven die gesprekken niet gevoerd te worden. Met deze besluitteksten wordt geprobeerd de statenleden vroegtijdig in positie te brengen om ja of nee te zeggen. Dat gebeurt open en transparant en uitgebreid in de besluittekst. Het is zijn oprechte inzet om hen ultiem in positie te brengen. Tegen mevrouw Demir zegt spreker dat hij geen opsomming heeft van de keuzes die allemaal niet gemaakt zijn. Ze weet zelf welke moties openstaan waar nog beleid aankomt. Bij de paragraaf incidentele posten vinden sommige statenleden dat het helemaal structureel doorgetrokken moet worden. Het college wil er eerst nog eens een evaluatie over hebben. Hij vindt het goed dat een evaluatie over de versnelling woningbouw moet leiden tot een structurele opname van dat bedrag of dat het met garantiestellingen kan of met rijks gelden. Tussentijds evalueren is cruciaal voordat het structureel in het meerjarenbeeld wordt gezet. Het staat allemaal in de stukken waar dat soort keuzes wordt gemaakt.

De heer Wolting wil terugkomen op de besluittekst. De gedeputeerde noemt heel veel onderwerpen waar expliciet over wordt besloten maar er wordt een kadernota vastgesteld voor de begroting 2023. Zijn dat besluiten die men nu moet nemen voor wat er in de begroting voor 2023 wordt gezet of zijn dit besluiten van waar men nu mee bezig is? Is dat eigenlijk al voor 2022? Als het voor 2023 is horen die besluiten dan niet expliciet genomen te worden in de begroting zelf en niet in de kadernota? Het gaat hem om de positionering van de kadernota.

Gedeputeerde Strijk geeft aan dat het verschilt per besluitpunt. De besluitpunten 1 en 2 hebben evident direct effect op de begroting. Besluitpunt 7 stelt dat als er mandaat wordt gegeven aan het college om gesprekken met het Rijk aan te gaan over het versnellingspakket voor woningbouw en noodzakelijke investeringen in mobiliteit dat geen effect zal hebben op de begroting voor 2023 maar wel op het meerjarenbeeld dat daarbij hoort. Als de provincie het Rijk een hand geeft en zegt dat bepaalde hov-lijnen worden aangelegd die er dan pas in 2032 zullen liggen gaat men verplichtingen aan met elkaar. Vroeg of laat komt die last dan binnen in de begroting. Dan zijn die besluiten genomen. Als men ze gaat nemen en uitwerken dan gaat men die kosten maken. In het meerjarenbeeld van de begroting komt het wel degelijk binnen. Dan worden er stelposten opgenomen. Bij sommige besluitpunten kijkt men ver in de toekomst maar ze komen wel in de laatste jaarschijf te staan als structurele lasten die eraan gaan komen als erover besloten wordt. Sommige besluitpunten hebben direct effect. De heer Dercksen voert een goede discussie. Spreker vraagt hem die vooral ook in de vakcommissie te voeren. Het college stelt voor en gaat het gesprek aan. Stedin heeft het netwerk van drie provincies. Er wordt voor 8 miljard euro geïnvesteerd in het netwerk. Dat is cruciaal want het loopt vast. Stedin kan de investering alleen aan als het meer kapitaal heeft. Het heeft ook eigen vermogen nodig. Het college vindt dat zo'n belangrijke opgave in het licht van de energietransitie dat het wil instappen. Er moet veel worden onderzocht. Dat wordt het komende halfjaar gedaan. De grondhouding is dat het dat wil. Als men het daarmee niet eens is, hoort hij graag die uitspraak want het scheelt een hoop werk. Het college vindt het een goed idee.

De heer Dercksen vindt het een discussie die ook in een andere commissie moet worden gevoerd. Vanuit het perspectief van deze commissie vraagt hij de gedeputeerde wat het oplevert om aandeelhouder te zijn ten opzichte van de energietransitie.

Gedeputeerde Strijk geeft aan dat het wel zo zal zijn dat als Stedin minder vermogen ophaalt de post waarmee zij die opgave moet vullen kleiner wordt. Ze zal er misschien langer over doen om de investeringen te realiseren die nodig zijn. Het geven van investeringskapitaal helpt een organisatie om de opgave die zij heeft sneller te realiseren. Als de provincie het niet doet, moet het van anderen komen en als dat niet lukt zal het langer duren. Daar wil het college wel instappen vanuit het maatschappelijk belang. De provincie gaat risico lopen en er moeten dingen worden uitgezocht. Er is aandelenkapitaal en dat kan in waarde verminderen.

De heer Dercksen zegt dat die 3% om het netwerk uit te breiden door de belastingbetaler wordt betaald. Hij vraagt over welke leverage het gaat. Hoeveel eigen vermogen heeft Stedin nodig om een bedrag op te halen op de kapitaalmarkt? Waar praat men over als er 8 miljard euro opgehaald moet worden? De remmende factor is niet alleen het geld. De remmende factor is materiaal en arbeid.

De voorzitter vraagt de heer Dercksen zich te beperken tot de financiële aspecten.

Gedeputeerde Strijk zegt dat het beschreven staat op pagina 6 van het stuk: 1,8 miljard euro. De grondhouding is dat men het gesprek aan wil gaan. Dat komt in voorstellen naar de staten toe. Dit gaat over tientallen miljoenen aandelenkapitaal. De vraag die nu voorligt is of de staten überhaupt willen dat het wordt onderzocht.

De heer De Droog zegt dat er middelen worden besteed. Het is een investering en het wordt een deelneming of een aandeel in het vermogen van Stedin. Levert dat de provincie ook wat op aan de tafel? Gaat het helpen bij het versnellen van de energietransitie?

De voorzitter wil die discussie hier niet voeren.

Gedeputeerde Strijk gaf al aan hoe men met invasieve exoten omgaat. Hij kan zich iets voorstellen bij het ingebrachte punt. De last is structureel maar is nog niet structureel in de begroting gezet. Hij is voor de komende twee jaar gedekt. Toch is zijn grondhouding hierbij dat als men in de meerjarenbegroting iets structureel opneemt, het niet meer terugkomt in de besluitvorming van volgend jaar. Dan is er geen aandacht meer voor. Hij vindt het niet kloppen wat hier gebeurt. De provincie krijgt er een taak bij. Het lijkt in eerste instantie om een paar ton per jaar te gaan. Daar worden afspraken over gemaakt met het Rijk. Dat bedrag neemt maar toe. Dat is een groter wordend probleem. Men kan rechtmatig naar het Rijk kijken. Het is kleiner in omvang dan de jeugdzorg maar hier klopt het niet. Men krijgt taken zonder geld. Spreker wil het gesprek met het Rijk ten principale voeren. Om te bewaken dat hij het niet vergeet zet hij hem er niet structureel in als last. Hij heeft huiswerk te verrichten in gesprekken met het Rijk. Hij vindt dat de provincie hier geld voor moet krijgen.

De heer Janssen vindt dit een politieke opvatting en uitspraak van het college. Dat moet dan toch los staan van de beoordeling van de vraag of een begrotingspost incidenteel of structureel is. Dan gaan techniek en politiek door elkaar gemengd worden. Hij is het eens met de gedeputeerde als hij zegt dat bij het krijgen van een taak van de rijksoverheid ook middelen moeten worden verschaft. De FAC is in het leven geroepen om ervoor te waken dat de politiek uit de techniek wegblijft.

Gedeputeerde Strijk zet hem er als last dan structureel in en ook als bate, terwijl hij het niet zeker weet. Dat kan ook. Het saldo is nul. Als hij dat liever als presentatie ziet, doet hij dat zo. Hij vindt dat het gesprek met het Rijk moet worden gevoerd op basis van artikel 2 Financiële verhoudingswet. Er is een taak toebedeeld die tot veel meer kosten is gaan leiden dan in het begin werd gezegd en die in de toekomst misschien nog wel duurder gaat worden. Daar wil hij het gesprek over voeren. Zo heeft hij er nog wel een paar. Dit vindt niet alleen Utrecht maar ook het IPO.

De heer Janssen is het niet eens met het antwoord van de gedeputeerde maar dat gesprek moet misschien eens op een andere tafel gevoerd worden.

De voorzitter vindt het een goed idee om dit in de BEM te bediscussiëren.

Gedeputeerde Strijk zegt dat de heer Van den Dikkenberg graag nu al informatie had gehad over de 2,4 miljoen euro. Die zit bij de begroting. Daar zal hij zien hoe dit bedrag is verwerkt in de begroting.

De heer Van den Dikkenberg vraagt of de gedeputeerde kan toezeggen dat het een concrete invulling wordt en niet een stelpost of wat dan ook.

Gedeputeerde Strijk zegt dat het duidelijk zal zijn op welke meerjarendoelen de personele budgetten of andere budgetten hebben afgeroemd voor dat bedrag. De 2,4 miljoen euro moet in de begroting landen. Dat zegt hij toe. Verder vooruitkijkend, naar 2035/2040/2045, gaat er groter onderhoud aankomen van bepaalde investeringen die in het verleden zijn

gedaan en toen in een keer zijn genomen en die nu tot kapitaalslasten gaan leiden en structureel in het meerjarenbeeld moeten landen. Die zitten er nu niet in met die verre vooruitblik. Die groeisprong geeft aan over hoeveel dat kan gaan. Als hij alleen maar lasten gaat opnemen die er in de toekomst aankomen maar nooit iets kan zeggen over de baten die er in de toekomst mogelijk ook gerealiseerd worden dan komt men niet meer tot begroten. Hij maakt veronderstellingen over het provinciefonds, het belastinggebied en dergelijke. Daarover worden ook gesprekken aangegaan. Eerder kan men beslissingen niet nemen, want dan weet men niet of men het kan betalen.

De heer Van den Dikkenberg vraagt of het dan niet juist dubbel belangrijk is om nu al in beeld te hebben wat de verplichtingen zijn ten opzichte van de investeringen en het onderhoud. Dat heeft invloed op keuzes nu. Op het moment dat ze buiten beeld gehouden worden beïnvloeden ze de keuzes nu niet en heeft men de situatie dat de koektrommel leeg is en men een koekje wil.

Gedeputeerde Strijk heeft het college via een motie opgeroepen om verder vooruit te kijken. Dat gebeurt. Als hij nu bij het IPO zit is Utrecht de provincie die het verst vooruit kijkt. De meesten kijken tot 2026. Er zijn ook nog onzekerheden aan de batenkant in 2036 en 2037. Die moeten allemaal in de komende maanden en jaren uitkristalliseren. Niet alles kan tot in die tijd voorspeld worden maar het klopt dat er in de verdere toekomst grootschalige investeringen voor de provincie aankomen die nu niet in de cijfers zitten. In de groeisprongdiscussie weet men wel waarom het gaat: ongeveer 75 miljoen euro per jaar in euro's van nu. Er is wel een beeld van de omvang van het vraagstuk. Over zero based budgetting zegt spreker dat hij heeft gewezen op het belang van de besluitpunten 7 en 8. Hij vraagt het college om te komen met zaken die het niet wil doen. Het college stelt dat niet voor. Bijsturing raakt aan ambities die samen geformuleerd zijn. De keuze maakt het college niet. De VVD-fractie zou een aantal dingen anders kiezen dan dit college. Als men aan hem vraagt of het college nog eens op een rij wil zetten wat het overweegt niet te doen, dan zegt hij nee. Het stelt vol overtuiging voor dat dit de juiste keuzes zijn en dat wel gezorgd moet worden voor een ambtelijke notitie bij de onderhandelingstafel die daar inzicht op verschaft.

De heer Van den Dikkenberg zegt dat er in de groeisprongbrief allerlei scenario's worden gemaakt over wat er gedaan kan worden. De keuzeruimte wordt daar keurig in beeld gebracht waar het de potentiële plussen betreft. Hij vraagt waar de potentiële minnen zouden zitten zonder dat dat per se tot een voorstel van het college zou moeten leiden. Het college hoeft geen voorstel te doen om zijn eigen darlings te killen. Spreker zou wel graag willen weten waar die mogelijkheden zitten. Wat moet men wettelijk doen? De sociale agenda is geen wettelijke taak. Er zullen nog veel meer van dit soort darlings in de begroting zitten. De vraag en het antwoord waren in de afgelopen drie jaar consistent waarmee men in een patstelling blijft zitten.

Gedeputeerde Strijk vraagt de heer Van den Dikkenberg het college op te roepen, maar hij weet wat zijn advies zal zijn op die motie. Hij belooft ook dat er een ambtelijke notitie bij de onderhandelingstafel mag liggen. Die mag openbaar gedeeld worden. Dit college gaat het niet doen tenzij het daartoe wordt opgeroepen.

De heer De Droog heeft het meeste moeite met het feit dat de gedeputeerde hier iedere keer suggereert dat hij vraagt om andere keuzes terwijl het een technische vraag is die inzicht zou moeten geven in de opbouw van de begroting en dan niet alleen langs de doelen maar ook door aan te geven wat er onder zit. De doelen vindt iedereen heel belangrijk, maar men wil weten wat ervoor gebeurt. Welke keuzes zijn daarvoor gemaakt? Dan kan aan de onderhandelingstafel volgend jaar worden gezegd dat men iets meer wil en ook moet kiezen wat men dan minder wil. Dat vraagt hij niet aan het college. Dit zijn zijn voorkeuren. Het is ook inzicht willen hebben in waar men de keuzes kan maken. Anders zit men aan de onderhandelingstafel echt voor spek en bonen.

Gedeputeerde Strijk heeft bij de algemene beschouwingen al gezegd dat men het in de jaarrekening kan zien en straks ook in de begroting. Spreker geeft een voorbeeld over beleidsdoel recreatie. Als de staten besluiten dat niet meer te willen doen, dan weet men wat het bespaart. Dan is dat personeelsbudget niet meer nodig, de subsidies worden niet meer gegeven en het materiele budget mag weg. De begroting mag straks op 142 meerjarendoelen scherp worden beoordeeld aan wat er aan uitgegeven wordt. De VVD legt al langer de vinger op de zere plek dat zij soms andere keuzes zou maken. Het college kiest vol overtuiging het wel te doen. Op elk moment dat de staten vinden dat iets niet meer gedaan moet worden, kunnen ze het eruit schrappen.

De heer Janssen vraagt of de begroting honderd procent flexibel is, dat als hij er morgen een beleidsdoel volledig uit wil schrappen dat het dan volledig geschrapt kan worden. Dan is dat het uitgangspunt waarop men voortaan amendementen

gaat schrijven. Dan wil hij ook niet meer in de Statenvergadering te horen krijgen dat er al verplichtingen liggen of dat er een wettelijke taak moet worden vervuld. Dan is het geld ook volledig vrij besteedbaar.

Gedeputeerde Strijk stuurt zo met doelen waarbij het wel zo is dat men voor een dergelijke grote organisatie niet in een dag zo'n besluit neemt. Als men zegt dat een bepaald doel niet meer nagejaagd wordt, dan kan hij niet de dag daarna vijf mensen ontslaan. Dan moeten mensen herplaatst worden binnen de organisatie. Daar wordt dan op gestuurd. Mensen gaan ander werk doen. Dat zal tijd kosten. Misschien is bij een bepaalde organisatie gezegd dat ze de subsidie voor drie jaar krijgt. Als het doel gestopt wordt is die verplichting al aangegaan voor drie jaar. Bepaalde materiele budgetten zijn dan niet meer nodig. Dat was de hele insteek waarom er twee jaar geleden lang over meerjarendoelen is gesproken. Dan kan men zo sturen. Dat is allemaal nieuw. Daarom zitten die meerjarendoelen erin. Daarom is men de informatie gaan verstrekken op wat er aan personeel, subsidies, kapitaalslasten en materiele budgetten wordt uitgegeven. Daar kan mee gestuurd worden. De provincie is ook een betrouwbare overheid die afspraken die al gemaakt zijn na moet komen.

De voorzitter vraagt de gedeputeerde door te gaan met zijn antwoorden in verband met de tijd.

Gedeputeerde Strijk gaat in op de ov-concessie en wat er gebeurt als die hoger is. Er zijn twee punten met betrekking tot de ov-concessie. Er komt een nieuwe concessie. Die leidt tot een structureel hogere last. Dat hele traject moet nog lopen. Daar wordt structureel in de meerjarenbegroting 6 miljoen euro extra voor uitgetrokken. Het zou hoger kunnen worden. Lager kan ook. Daarnaast is er nu tussentijds een concessie te verlengen tot de nieuwe concessie ingaat. Die wordt geconfronteerd met hogere kosten omdat men gedurende een kortere periode iets afspreekt. Er zijn ook lagere reizigersaantallen die leiden tot een hogere bijdrage aan degene die met de bussen rijden. Het is niet helemaal zeker hoe hoog die reizigersaantallen zullen zijn. Dit heeft een risicoreservering in zich. Er worden schattingen gemaakt over de snelheid waarmee de reizigers terugkomen. Dat kan mee- of tegenvallen. Voorlopig wordt er 50 miljoen euro voor apart gezet. De 50 miljoen euro is voor de komende twee tot drie jaar. Het andere zit structureel in de begroting en dat kan hoger worden.

De heer Janssen vindt het geen antwoord op de vraag. Het waren volgens hem structurele kosten. Hij heeft gedeputeerde Schaddelee op radio Utrecht gehoord. Hij zei dat deze prognose samen met het Rijk is vastgesteld en dat het de meest realistische raming is. De gedeputeerde doet het voorkomen alsof het nog een soort risicoreserve is maar het is gewoon keihard budget. Hij vraagt de staten ook gewoon keihard budget voor 25 miljoen euro. Het wordt op die manier een schimmige discussie als de ene gedeputeerde zegt dat het een feit is en de andere zegt dat het een risico is. Als het een feit is vindt hij dat hij structureel moet worden geraamd omdat het gaat om een structurele taak, die weliswaar dit jaar iets hoger uitvalt, maar die een structurele last is.

Gedeputeerde Strijk vindt het geen structurele last. Het is een meerjarig iets. Met het tijdelijk verlengen van de concessie zullen er een aantal jaren hogere lasten zijn. Voor een deel is die vast. Die worden uit de reserve gehaald en verdeeld over de jaren. Voor een deel zijn ze afhankelijk van de definitieve reizigersaantallen die daadwerkelijk zullen terugkomen in 2023, 2024 en 2025 in bussen en trams. Het wordt nu in een reservepot gestopt en in de begroting wordt gezegd dat een aantal miljoen euro uit die reservepot voor 2023 nodig is. Dat zal wel weer moeten worden bijgesteld op basis van de tussentijdse rapportages en het daadwerkelijk verloop van de reizigersaantallen in de bussen en trams. Dat staat los van het gesprek op de radio met zijn collega die tegen het Rijk zegt dat het na corona niet zo kan zijn dat dit hele probleem wordt neergelegd bij de provincies. Het is een ander type gesprek dat hij voert.

De heer Janssen heeft de heer Schaddelee echt horen zeggen dat de prognose waar deze 50 tot 60 miljoen euro op is gebaseerd de prognose is die wordt gehanteerd. Er wordt altijd een prognose gehanteerd, voorafgaand aan een jaar. Daar wordt de begroting op gebaseerd. Of een contract wel of niet afloopt maakt niet uit voor de vraag of een taak structureel is.

Gedeputeerde Strijk zegt dat hij gereageerd zal hebben op gesprekken die met het Rijk worden gevoerd. Het klopt dat er prognoses zijn. Er zal volgend jaar nog maar 8% minder zijn, het jaar daarop 6% minder en het jaar daarop 4% minder in het openbaar vervoer. Dat zijn fictieve percentages. Het kan ook 9% of 7% minder zijn. Het zijn veronderstellingen die gemaakt worden op hoe langzaam het reizigersaantal weer zal groeien. Op basis van die veronderstelling is nu een reservering gemaakt.

Mevrouw Groen volgt de heer Janssen niet helemaal. Hij verwisselt het feit dat er bepaalde verplichtingen zijn aangegaan die vast in de begroting zitten met verplichtingen die er niet zijn omdat ze aangegaan zijn maar een consequentie zijn van de realiteit in de wereld. Spreekster heeft het idee dat hij aan het college vraagt dat niet incidenteel maar een vast gegeven te maken in de begrotingen. Dat is heel onjuist. Een onduidelijk onzeker toekomstverhaal is geen vaste last. Op dit moment is het niet een in contracten verdisconteerd verhaal. Er gebeurde iets dramatisch in de samenleving met consequenties voor de contracten of waar men uiteindelijk moet gaan betalen. Daar wordt voor gespaard. Zij begrijpt dat de gedeputeerde dat zegt. Zij heeft graag scherp of haar beeld daarbij klopt.

Gedeputeerde Strijk zegt dat er veronderstellingen worden gemaakt over de teruggroei van het aantal reizigers in de bussen en trams en dat er een vergoeding wordt afgesproken met de concessiehouder. Het kan nog steeds zo zijn dat in 2023/2024 blijkt dat het veel sneller is gegaan en dat de reizigers sneller teruggaan. Dan hoeft men minder bij te dragen. Als het langzamer gaat dan gedacht moet er meer betaald worden.

De heer Janssen reageert op mevrouw Groen. Hij maakt de vergelijking met de jeugdzorguitgaven. Daar worden ook prognoses gemaakt. Dat valt tegen. Dan moet er bijgeraamd worden. Hier ligt een prognose waarbij de kosten gaan stijgen, tenzij er een beleidsmatige keuze wordt gemaakt om lijnen te schrappen, en dan moet men de kosten in de begroting opnemen. Men moet niet zeggen dat het een risico is terwijl men eigenlijk al weet dat het gaat gebeuren.

Mevrouw Groen zegt dat dit een gevolg is uit een bepaalde contractvorm die er is. De jeugdzorgverplichting is een kostenpost die er is vanuit de verplichting om bepaalde kosten te voldoen vanuit de wet. Dat is een andere grondslag en een ander type juridische verplichting. Die heeft consequenties voor wie iets boekt in de begroting. Daar zijn afspraken over gemaakt. Die zijn niet: alles dat er vanuit welke kant dan ook verandert qua geld, moet vast ingepland worden als men bedenkt dat dit misschien gebeurt. Er zitten verschillende constructies onder die maken dat men bepaalde kosten moet nemen. Die boek je verschillend. Zij vindt die twee niet vergelijkbaar.

Gedeputeerde Strijk zegt dat het college de overtuiging heeft dat de reserve van 50 miljoen euro in de komende drie jaar leegloopt tot nul. Dat wordt in de begroting verdeeld over drie jaar. Het zou kunnen zijn dat er tussen drie jaren geschoven moet worden, afhankelijk van hoe het zich in de praktijk ontwikkelt. Het kan meer worden dan 50 miljoen euro. Het kan ook minder worden dan 50 miljoen euro. Het is de huidige schatting dat het 50 miljoen euro is.

De voorzitter denkt dat de vergadering iets langer wordt.

De heer Janssen heeft nog gevraagd of het juist was om deze reserve ov-concessies te gebruiken en waar die 1,3 miljoen euro ineens vandaan komt. Misschien kunnen die vragen schriftelijk beantwoord worden.

Gedeputeerde Strijk zal bij de begroting aangeven hoe de titel van deze reserve wordt aangepast. Als men dat liever wil, moet er een nieuwe reserve gecreëerd worden. Dan zou het resterend saldo in de oude reserve vrijvallen. Het klopt dat de functie van een reserve een egaliserend karakter krijgt over de komende drie jaar om te compenseren voor de onzekerheid rondom reizigersaantallen. Het lijkt nu of de reserve erbij wordt gestort. Dat zal in de begrotingstekst moeten worden aangepast. Op de 1,3 miljoen euro moet spreker schriftelijk terugkomen.

De voorzitter stelt vast dat er geen behoefte is aan een tweede termijn voor de kadernota.

De heer Eggermont komt tot de conclusie dat er in elke vakcommissie moet worden gevraagd wat de niet onontkoombare voorstellen zijn geweest. In de kadernota op pagina 11 staat duidelijk dat alleen voorstellen die onontkoombaar waren in deze kadernota zijn opgenomen. Dat is waar hij het over had.

De voorzitter zegt dat er in andere commissies nog tijd is om de kadernota inhoudelijk verder te bespreken.

9. Randstedelijke Rekenkamer: Vastgestelde jaarstukken 2021 en 1^e begrotingswijziging 2022, zienswijze concept begroting 2023

De voorzitter vraagt of er behoefte is een zienswijze in te dienen op deze conceptbegroting.

Mevrouw Groen heeft geen inbreng.

De voorzitter ziet ook geen anderen met inbreng.

Sluiting

13. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering.